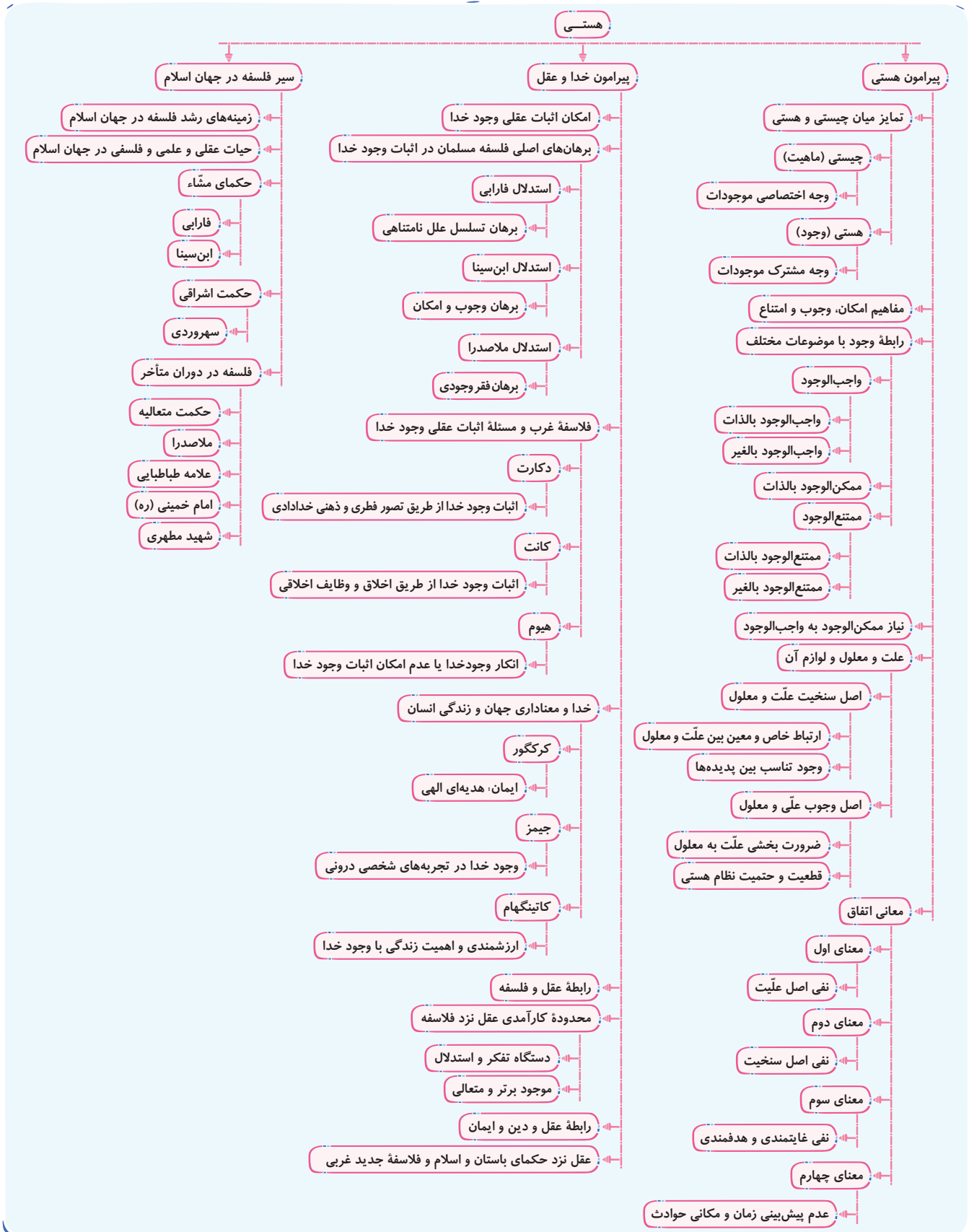


ساختار مباحث فلسفه دوازدهم در یک نگاه



هستی و چیستی

درس اول



شیخ اشراق (۵۴۹-۵۸۷ ق)

تخت‌گاز



موضوع دانش فلسفه، «هستی» یا «وجود» است: «دانش فلسفه» «وجود شناسی» معرفت‌شناسی هم که دربارهٔ حقیقت علم صحبت می‌کند، بخشی از وجودشناسی به معنای عام آن است؛ زیرا حقیقت علم خود قسمی از اقسام وجود است. بنابراین:



مباحث اصلی فلسفه (مباحث پیرامون وجود) شامل مباحثی مانند رابطهٔ هستی و چیستی، جهان ممکنات، مفاهیم امکان و ضرورت و امتناع، علت و معلول و رابطهٔ علیت در جهان می‌شود.

هستی و چیستی

یکی از مباحث اولیهٔ فلسفه، تعیین نسبت و درک دو مفهوم «هستی (وجود)» و «چیستی (ماهیت)» است؛ زیرا این دو مفهوم از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها هستند و معمولاً در کنار هم به کار می‌روند.

ماهیت و چیستی

ماهیت عبارت است از چیستی هر شی.

مثلاً در زندگی، همیشه «چیزهایی» در اطرافمان وجود دارند و به حسب نیاز از آن‌ها استفاده کرده و نیازمان را برطرف می‌کنیم که واقعی هستند مانند آب، درخت، میوه و ... و برخی چیزها هستند که واقعی و موجود تصور کرده‌ایم در حالی که خیالی و غیرواقعی هستند؛ مانند ققنوس، سراب و ...

پس: ماهیات موجود در ذهن به دو دسته تقسیم می‌شود:

- ۱) ماهیت‌هایی که در جهان خارج از ذهن وجود دارند (واقعیت یا واقعیت‌هایی وجود دارند) مانند اشیای جهان اطراف ما
- ۲) ماهیت‌هایی که در جهان خارج از ذهن وجود ندارند (فرض وجود برای چیزی موجب نمی‌شود که آن چیز، موجود واقعی باشد بلکه ممکن است زائیدهٔ تخیلات افراد باشد) مانند دیو، سیمرغ و ...

وجود و هستی

وجود مفهومی است که دلالت بر هستی یک موجود دارد؛ مثلاً وقتی به حیوانی اشاره می‌کنیم و می‌گوییم «این چیست» به این امر اشاره کرده‌ایم که وجود و هستی را برای آن حیوان در نظر گرفته‌ایم و حال با توجه به موجود بودن آن حیوان، به دنبال شناخت ماهیت و چیستی آن هستیم.

نکته مفهومی

مفهومی که در قضایای مربوط به وجود در جایگاه موضوع قرار می‌گیرد، ماهیت و مفهومی که نشان دهندهٔ هستی یا نیستی آن موضوع است و در جایگاه محمول قرار می‌گیرد وجود و هستی نامیده می‌شود.

مثال: **فیل وجود دارد** «فیل»، «ماهیتی» است که محمول «وجود» بر آن حمل شده است.

ماهیت هستی
(چیستی) (وجود)

نکته استفاده از ضمائر اشاره مانند «این» و «آن» و نظایر آن نشان می‌دهد که مفهوم وجود برای شی یا مفهوم مدنظر ما ثابت شده است و به دنبال شناخت «ماهیت یا چیستی» آن مفهوم هستیم.

مثال: این چیست؟ «این حیوان بزرگ و تنومند، فیل نام دارد.

نتیجهٔ بحث این‌که:

انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند (با آن مواجه می‌شود)، دو جنبه می‌یابد:

- ۱) وجود (هستی): وجه مشترک موجود است
- ۲) ماهیت (چیستی): وجه اختصاصی موجود است.

مثلاً وقتی حیوانی را می‌بینیم هم به وجود داشتن آن و هم به ماهیت و ویژگی‌های آن پی می‌بریم و به عبارت دقیق‌تر، ابتدا وجود هر چیزی را اثبات می‌کنیم و بعد به بررسی ماهیت آن می‌پردازیم:

مغایرت وجود و ماهیت

فارابی، فیلسوف بزرگ مسلمان، به نسبت میان «وجود» و «ماهیت» توجه ویژه‌ای کرد و در تمایز و تفاوت میان این دو مفهوم نکاتی را مطرح کرد. ابن‌سینا راه فارابی را ادامه داد و بیان کرد که وقتی می‌گوییم «هستی» و «چیستی» دو مفهوم از یک چیزند، به این معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا جمع شده باشند مثل اکسیژن و هیدروژن که دو جزء تشکیل دهنده آب هستند یا حتی مثل کاغذ و رنگ کاغذ هم نیستند که بگوییم کاغذ، سفید است یا رنگ دیگری است. **نکته** در واقع تفاوت وجود و ماهیت در ذهن است نه در عالم خارج؛ یعنی مثلاً وقتی می‌گوییم انسان موجود است تفاوت «انسان» که ماهیت است و «وجود» فقط در «ذهن» و از جهت «مفهوم» است و «الآن» در عالم خارج تفاوتی بین وجود و ماهیت نیست؛ یعنی در عالم خارج، وقتی به «انسان» اشاره می‌کنیم دو امر جداگانه به نام «وجود» و «انسان» نداریم؛ به عبارت دیگر، «انسان» و «وجود انسان» دو مفهوم مختلف و متفاوت در ذهن هستند نه دو موجود جداگانه در عالم خارج.

تکمیل گزاره‌ها

۱ در اطراف ما اشیای فراوانی وجود دارند که هم «چیستی» آن‌ها را می‌شناسیم و هم از «هستی» شان خبر داریم؛ مانند:

آب، میوه‌ها، حیوانات و ...

۲ برخی امور وجود دارند که از «هستی» شان خبر داریم اما «چیستی» آن‌ها هنوز چندان برای ما روشن نیست؛ مانند:

جاذبه، انرژی، روح، نور و ...

۳ «چیستی» های فراوانی را هم می‌توانیم در ذهن خود حاضر کنیم؛ درحالی‌که می‌دانیم این امور، حداقل تاکنون در خارج موجود نشده‌اند؛ مانند:

پری دریایی و سایر موجوداتی که در افسانه‌ها و داستان‌های تخیلی آمده‌اند.

نکته از مغایرت وجود و ماهیت با تعابیر دیگری مانند «زیادت وجود بر ماهیت در ذهن» یا «عدم عینیت وجود و ماهیت در ذهن» نیز یاد می‌شود.

به این دو قضیه توجه کنید:

۱ انسان، حیوان ناطق است ۲ انسان، موجود است.

در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، انسان به وسیله «حیوان ناطق» که محمول قضیه است تعریف شده است در واقع انسان همان حیوان ناطق است یعنی حیوان ناطق بودن از انسان جدایی ناپذیر است مانند مثلث که برای شکل سه ضلعی استفاده می‌شود.

در این نوع تعریف، فقط تفاوت موضوع و محمول در گستردگی استفاده از مفاهیم است مثلاً لفظ انسان، مختصرتر از لفظ حیوان ناطق است.

بنابراین حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» حمل چیستی و ذاتیات خود او است و به دلیل نیاز ندارد یعنی نمی‌توان پرسید چه عاملی باعث شد که حیوان ناطق را بر انسان حمل کردید دقیقاً مانند حمل سه ضلعی بر مثلث.

اما در عبارت «انسان، موجود است» برای این‌که مفهوم «وجود» را بر مفهوم «انسان حمل کنیم، نیازمند دلیل هستیم تا بتوانیم بگوییم «انسان، موجود است».

بنابراین در این نوع قضایا، حمل «وجود» بر هر «چیستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است مانند قضایای «انسان شیر است» یا «انسان مخلوق است».

نکته این دلیل می‌تواند از طریق حس یا تجربی به دست آید یا از طریق عقل محض. سایر ماهیت‌ها و چیستی‌ها نیز نسبت به مفهوم وجود، همین حالت را دارند.

بنابراین مفهوم «انسان» به عنوان یکی از چیستی‌ها، با مفهوم وجود، مغایر است و رابطه ذاتی میان آن‌ها برقرار نیست.

نکته مفهومی

برای فهم بهتر مطالب بالا به توضیحات زیر دقت کنید:

گاهی موضوع و محمول از جهت «مفهوم» و «مصادق» با یکدیگر وحدت دارند و فقط از جهت اجمال و تفصیل (اختصار یا گستردگی توضیح و تبیین) با یکدیگر اختلاف دارند. مثلاً «حیوان ناطق» و «انسان» از نظر مصادق و مفهوم یکسان هستند ولی فقط مفهوم توضیح انسان، مختصرتر از توضیح مفهوم حیوان ناطق است.

گاهی نیز موضوع و محمول از نظر «مفهوم» مختلف هستند اما در مصادق وحدت و اشتراک دارند. این امر به این دلیل است که در اصطلاحات عرفی و رشته‌ها و صنایع علمی و ادبی این نوع تعریف، رواج و شیوع دارد مثلاً در قضیه «انسان موجود است»، «انسان» و «موجود» دو مفهوم مختلف هستند ولی «انسان» از مصادیق انواع «موجودات» محسوب می‌شود.

بررسی

اگر مفهوم «وجود» عین مفهوم «ماهیت» یا جزء آن بود، آیا مشکل و مسئله‌ای پیش می‌آمد؟ پاسخ مثبت یا منفی خود را توضیح دهید. **پاسخ** بله قطعاً مشکل ساز می‌شد! چون در این صورت به محض این‌که چیزی را تصور می‌کردیم (یعنی ماهیت آن برای ما مشخص می‌شد) باید وجودش هم اثبات می‌شد در حالیکه این چنین نیست مثلاً با این‌که ماهیت و چیستی سیم‌خ یا ققنوس برای ما مشخص است ولی می‌دانیم که وجود و هستی ندارند. بنابراین وجود و ماهیت در ذهن با یکدیگر مغایرت دارند (یا به عبارتی دیگر، مفهوم وجود و ماهیت در ذهن با یکدیگر عینیت ندارد).

بازبینی

به فعالیت «تکمیل کنید» برگردید و با توجه به بیان ابن‌سینا، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

- ۱) آیا سه گزاره مطرح‌شده، با بیان ابن‌سینا هماهنگ‌اند؟ بله، همه گزاره‌ها با بیان ابن‌سینا هماهنگ هستند و تضادی با قول ایشان ندارد.
 - ۲) کدام گزاره نظر ابن‌سینا را بیشتر تأیید می‌کند؟ گزاره دوم و سوم با روشنی بیشتری تمایز وجود از ماهیت را می‌رسانند، زیرا در گزاره دوم این نکته آمده که هستی برخی از امور را می‌شناسیم اما ماهیت آن‌ها روشن نیست. در گزاره سوم نیز گفته شده که ما می‌توانیم ماهیاتی را در ذهن بیابیم در حالی‌که ممکن است اصلاً موجود نباشند.
- در گزاره اول سخنی از تمایز میان وجود و ماهیت نیست و فقط گفته شده که ما از اشیای پیرامون خود دو مفهوم چیستی و هستی را به‌دست می‌آوریم.

گذری تاریخی (سیر تاریخی مغایرت وجود و ماهیت)

به علت توجه خاص ابن‌سینا این بحث به عنوان «مغایرت وجود و ماهیت» و یا عناوین مشابه، مقدمه طرح مباحث جدیدی قرار گرفت؛ به گونه‌ای که گفته‌اند «فرق بین ماهیت و وجود، بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است.» این نظر، پایه یکی از برهان‌های ابن‌سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان «وجوب و امکان» نیز قرار گرفت.

یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام «توماس آکوئیناس» که با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود، اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد و زمینه‌ساز گفت‌وگوهای فراوانی در آنجا شد.

آکوئیناس همچون ابن‌سینا، این نظر را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد و پایه‌گذار مکتب فلسفی «تومیسیم» در اروپا شد که هنوز هم به نام وی در جریان است.

توماس آکوئیناس که در قرن ۱۳ میلادی زندگی می‌کرد، فلسفه‌ای را در اروپا پایه‌گذاری نمود که بیشتر متکی به دیدگاه‌های ابن‌سینا و تا حدودی «ابن‌رشد» بود. همین امر فرصتی را فراهم کرد تا فلاسفه غرب با اندیشه‌های فلسفی و عقلی ابن‌سینا و ابن‌رشد آشنا شوند و از این طریق، مجدداً با فلسفه ارسطویی ارتباط برقرار کنند.

تکته از قرن ۱۶ میلادی، با رشد تجربه‌گرایی، این دیدگاه‌ها جای خود را به فلسفه‌های **حس‌گرا و تجربه‌گرا** دادند و فرصت رشد و گسترش بیشتر پیدا نکردند. نظر ابن‌سینا مورد توجه فلاسفه مسلمان نیز قرار گرفت و زمینه‌ساز گفت‌وگوهای مهم فلسفی در جهان اسلام نیز گردید که تا امروز هم ادامه یافته است.

به کار بندیم

۱) قضیه انسان موجود است را با کدام یک از قضایای زیر می‌توان مقایسه کرد؟

- ۱) انسان بشر است. ۲) انسان حیوان است. ۳) انسان مخلوق است.

پاسخ قضیه انسان موجود است، با قضیه انسان مخلوق است، مشابه است؛ زیرا هم مخلوق و هم موجود، از ذاتیات انسان نیست و حمل آن بر انسان، نیازمند دلیل است؛ اما بشر و حیوان، ذاتی انسان هستند و دلیل نمی‌خواهند.

۲) شبی علی و محمد در حال گفت‌وگو بودند. از دور، سایه چیزی شبیه یک حیوان نشسته را دیدند. علی گفت: آن یک «سگ» است، ولی محمد گفت: آن یک «گرگ» است، وقتی کمی نزدیک‌تر شدند، دیدند نه سگ است و نه گرگ، بلکه یک تخته‌سنگ است! به نظر شما چه نتیجه‌ای می‌توان در مورد نسبت میان چیستی و هستی گرفت؟

پاسخ این تمرین گویای آن است که انسان، میان وجود و ماهیت تمایز قائل می‌شود، یعنی با این‌که می‌داند موجودی هست ولی نمی‌داند که آن موجود چیست؛ و نیز انسان برای وجود، یک معنا در ذهن دارد و با اینکه نسبت به ماهیت آن موجود، شک و تردید دارد که چه ماهیتی است اما این شک و تردید به وجود آن موجود سرایت نمی‌کند.

۳) به گزاره‌های زیر توجه کنید و بگویید حمل کدام یک از محمول‌ها به موضوع‌ها نیازمند دلیل است و چرا؟

(۱) انسان حیوان است. (۲) انسان شیر است.

پاسخ (حمل ذاتی است و دلیل نمی‌خواهد) (حمل ممتنع است زیرا نه به لحاظ مفهومی جزء مفهوم انسان است و نه به لحاظ خارج، شیر و انسان یکی هستند.)

(۳) انسان عجول است. (۴) انسان ناطق است. (۵) انسان موجود است.

پاسخ (حمل ذاتی نیست و دلیل می‌خواهد) (حمل ذاتی است و دلیل نمی‌خواهد) (حمل ذاتی نیست و دلیل می‌خواهد)

۴) آیا در قضیه «مثلث سه‌ضلعی است» حمل محمول بر موضوع نیاز به دلیل دارد؟ چرا؟

پاسخ سه‌ضلعی، ویژگی ذاتی مثلث است و لذا حمل آن بر مثلث نیازمند به دلیل نیست.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۲۰۶۷- به ترتیب در کدام گزینه، موارد صحیح و غلط به درستی بیان شده‌اند؟

(الف) افراد به محض برخورد با چیزی به ماهیت آن پی می‌برند.

(ب) مناقشات فراوان در اروپا میان فلاسفه، موجب شد یکی از مباحث فیلسوفان با عنوان «مغایرت وجود و ماهیت» گسترش یابد.

(ج) بنیانگذار فلسفه تومیسم در اروپا، مغایرت وجود و ماهیت را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد.

(د) در قرن‌های ۱۳ تا ۱۵ میلادی فلسفه عقل‌گرایی که برگرفته از دیدگاه‌های ابن‌سینا و تا حدودی ابن رشد بود، ترویج گردید.

(۱) صحیح - غلط - صحیح - غلط (۲) صحیح - غلط - صحیح - غلط (۳) غلط - غلط - صحیح - صحیح (۴) غلط - صحیح - صحیح - غلط

۲۰۶۸- کدام گزینه نادرست است؟

(۱) میان دو مفهوم «حیوان ناطق» و «وجود»، الزاماً رابطه‌ای برقرار نیست.

(۲) حمل شکل سه‌ضلعی به مثلث یک حمل اولی ذاتی می‌باشد و تفاوت این دو صرفاً در گستردگی یکی نسبت به دیگری است.

(۳) در قضیه «انسان یک حیوان ناطق است» حمل حیوان ناطق بر انسان نیاز به دلیل دارد.

(۴) اگر فرض کنیم که وجود عین ماهیت باشد مشکلاتی گریبان انسان را می‌گیرد.

۲۰۶۹- کدام عبارت صحیح است؟

(۱) در مقام تصور می‌توان گفت تشابه هستی و چیستی مانند سدیم و کلر است که اجزای تشکیل‌دهنده نمک می‌باشند.

(۲) اگر موجودات، وجه مشترک نداشته باشند می‌توان ماهیت را وجه مشترک آن‌ها به حساب آورد.

(۳) انسان در صورتی می‌خواهد از چیستی موجودات آگاه شود که چیزی باعث نقض این آگاهی نشود.

(۴) انسان و وجود دو امر جداگانه نیستند.

۲۰۷۰- برهان وجوب و امکان متعلق به چه کسی است؟ وی در حقیقت از کدام بحث فلسفی به عنوان پایه این برهان استفاده کرده است؟

(۱) ابن‌سینا - اصل مغایرت وجود و ماهیت (۲) فارابی - اصل سنخیت

(۳) فارابی - اصل علیت (۴) ابن‌سینا - اصل واقعیت مستقل از ذهن

۲۰۷۱- کدام یک از ابیات زیر به مفهوم ماهیت اشاره دقیق‌تری دارد؟

(۱) ای هیج خطی نگشته ز اول

(۲) ای هر چه رمیده وارمیده

(۳) با سیه دل چه سود گفتن وعظ

(۴) ای هست کن اساس هستی

بی حجت نام تو مسجل

درکن فیکون تو آفریده

نرود میخ آهنین در سنگ

کوتسه ز درت دراز دسستی

۲۰۷۲- کدام یک از ابیات زیر به نوعی ما را از موضوع دانش فلسفه دور می‌کند؟

(۱) از هر طرف که رستم جز وحشتم نیفزود

(۲) آن چه تو گنجش توهم می‌کنی

(۳) جمال یار ندارد نقاب و پرده ولی

(۴) نام احمد نام جمله انبیاست

زنهار از این بیابان وین راه بی‌نهایت

ز آن توهم، گنج را گم می‌کنی

غبار ره بنشان تا گذر توانی کرد

چون که صد آمد نمود هم پیش ماست

۲۰۷۳- به ترتیب در کدام گزینه، موارد صحیح و غلط به درستی بیان شده‌اند؟

- (الف هستی و چیستی از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها هستند.
 ب) مفاهیم هستی و چیستی معمولاً در کنار هم به کار می‌روند و به ترتیب به معنای وجود و ماهیت هستند.
 ج) انسان در مواجهه با یک واقعیت به جنبه موجود بودن آن اهمیت بیشتری می‌دهد.
 ۱) صحیح - غلط - غلط ۲) صحیح - صحیح - غلط ۳) غلط - صحیح - صحیح ۴) غلط - غلط - صحیح

۲۰۷۴- کدام گزینه اطلاعات درستی ارائه می‌دهد؟

- ۱) حمل وجود بر مرغ آتش خوار نیازمند دلیل نیست.
 ۲) مفهوم مثلث، تعریف گسترده شکل سه‌ضلعی است.
 ۳) افتراق بین وجود و ماهیت، قطعاً یکی از بنیادی‌ترین عقاید فلسفی در بینش اسلامی است.
 ۴) توماس آکوئیناس نافی مفارقت وجود و ماهیت می‌باشد.

۲۰۷۵- کدام گزینه به ماهیت اشاره دقیق‌تری دارد؟

- ۱) به نام خداوند جان آفرین
 ۲) اول دفتر به نام ایزد دانا
 ۳) قافله شب چه شنیدی ز صبح
 ۴) چون گرد شود وجود پستم
 حکیم سخن در زبان آفرین
 صانع پروردگار حیّ توانا
 مرغ سلیمان، چه خبر از سبا؟
 هر جا که روم تو را پرستم

۲۰۷۶- کدام عبارت درباره «فرق وجود و ماهیت» غلط است؟ نتیجه‌گسترش این نظر در اروپا چه بود؟

- ۱) یکی از اساسی‌ترین عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است - آشنایی با فلسفه ابن‌سینا
 ۲) کهن‌تر از مسئله علت و معلول است - باعث مناقشه و بحث‌های فراوان شد.
 ۳) می‌توان گفت این دو با یکدیگر قطعاً فرق دارند - پایه‌گذاری فلسفه تومیس
 ۴) حیوان ناطق بودن، چیستی و ماهیت انسان است - ترویج فلسفه ابن‌سینا و فارابی

۲۰۷۷- مغایرت وجود و ماهیت، امری است، زیرا.....

- ۱) ذهنی - در خارج، یک شیء (یا مصداق) بیشتر نداریم که همان موجود است.
 ۲) عینی - این دو در ذهن مغایرتی با یکدیگر ندارند.
 ۳) ذهنی - زیرا اثباتش مستلزم قبول آن است.
 ۴) حقیقی - در واقعیت نداریم.

۲۰۷۸- اگر درباره وجود اشیای مختلف فکر کنیم به این نتیجه می‌رسیم که

- ۱) باید فقط یک نوع محمول را به یک نوع خاص نسبت دهیم.
 ۲) باید چند محمول متفاوت را به یک نوع خاص نسبت دهیم.
 ۳) باید یک محمول خاص را به تمام انواع موجودات نسبت دهیم.
 ۴) باید چند محمول را به چند نوع (عام یا خاص) نسبت دهیم.

۲۰۷۹- مفاهیمی که در جایگاه محمول قضایای حقیقی می‌نشینند همان می‌باشند. این مفاهیم چگونه‌اند؟

- ۱) ماهیات - فقط در ذهن مغایر وجود اند.
 ۲) ماهیات - می‌تواند از نوع واجب باشد.
 ۳) وجود (هستی) - در خارج با ماهیت یکی هستند و یک مصداق می‌سازند.
 ۴) هستی - نمی‌تواند ممتنع باشند.

۲۰۸۰- وقتی به وجود یک شیء اذعان کنیم

- ۱) یک مفهوم یگانه در ذهن شکل می‌گیرد.
 ۲) یک قضیه دوجزئی تشکیل داده‌ایم.
 ۳) یک تصور دوجزئی در ذهن شکل می‌گیرد.
 ۴) علاوه بر تصدیق دوجزئی، مصداق در خارج دارای وجود و ماهیت متحد می‌باشد.

۲۰۸۱- کدام گزینه علت وجود اصل مغایرت وجود و ماهیت می‌باشد؟

- ۱) وجود هر ماهیتی باید اثبات شود.
 ۲) به علت اصالت یکی از وجود و ماهیت، این دو با یکدیگر مغایرت پیدا می‌کنند.
 ۳) به این دلیل که در مقام بحث و مجادله نمی‌توان هیچ‌یک را انکار کرد.
 ۴) اگر مغایرت وجود و ماهیت نباشد تمام ماهیات عین یکدیگر می‌شوند.

۲۰۸۲- اگر ابن‌سینا را یکی از پیروان فلسفه اسلامی بدانیم، فلسفه وی چگونه بود؟ و عینیت وجود و ماهیت موصوف به چه وصفی است؟

- ۱) ارسطویی - مقبول ۲) ارسطویی - مردود ۳) افلاطونی - مقبول ۴) افلاطونی - مردود

۲۰۸۳- موضوع دانش فلسفه می‌باشد که از آن به تعبیر می‌شود.

- ۱) وجود - ماوراءالطبیعه ۲) هستی - مابعدالطبیعه ۳) ماهیت - ماوراءالطبیعه ۴) چیستی - مابعدالطبیعه

۲۰۸۴- از نظر لغوی وجود همان و ماهیت همان می‌باشد.

- ۱) هستی - بودن ۲) هستی - چیستی ۳) چیستی - چگونگی ۴) چیستی - بودن

۲۰۸۵- در کدام گزینه پاسخ سؤال «به چه علت دانش فلسفه را وجودشناسی می‌گویند؟» به طور صحیح بیان شده است؟

- (۱) زیرا موضوع فلسفه وجود است و مسائل پیرامون وجود را بررسی می‌کند. (۲) زیرا یکی از موضوعات فلسفه ماهیت است و درباره ماهیت بحث می‌کند.
(۳) زیرا فلسفه همان ماوراءالطبیعه یعنی علم وجودشناسی است. (۴) زیرا فلسفه همان مابعدالطبیعه یعنی علم به موجودات از نظر چگونگی آنهاست.

۲۰۸۶- موضوع مورد بحث معرفت‌شناسی چیست؟ و قسمت دوم کدام گزینه غلط است؟

- (۱) حقیقت علم - معرفت‌شناسی بخشی از وجودشناسی به معنای عام است. (۲) علم حقیقی - معرفت‌شناسی بخشی از وجودشناسی به معنای عام است.
(۳) حقیقت علم - معرفت‌شناسی بخشی از وجودشناسی به معنای خاص است. (۴) علم حقیقی - معرفت‌شناسی بخشی از وجودشناسی به معنای خاص است.

۲۰۸۷- کدام گزینه مسائل اصلی فلسفه پیرامون وجود را شامل می‌شود؟

- (۱) علت و معلول - چگونگی حیوانات - جهان ممکنات
(۲) علت و معلول - جهان ممکنات - حرکت
(۳) جهان ممکنات - علت و معلول - رابطه هستی و چیستی
(۴) حرکت - چگونگی ماهیت - علت و معلول

۲۰۸۸- در گزاره‌های زیر چند عبارت غلط یافت می‌شود؟

الف) اولین مسئله فلسفه تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی می‌باشد.

ب) دو مفهوم هستی و چیستی در فلسفه مقابل هم به کار می‌روند.

پ) گاهی پدیده‌ها ماهیت دارند ولی وجود ندارند.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) غلطی ندارد.

۲۰۸۹- در کدام گزینه همه موارد ماهیت دارند ولی وجود ندارند؟

- (۱) گول - انسان - کار (۲) گول - دیو - ققنوس (۳) ستاره - گول - ققنوس (۴) انسان - دیو - ستاره

۲۰۹۰- وجه تمایز و اشتراک پدیده‌ها چه نامیده می‌شود؟

- (۱) ماهیت - چیستی (۲) چیستی - هستی (۳) هستی - چیستی (۴) وجود - هستی

۲۰۹۱- علی در حال قدم زدن در پارک است، ناگهان سیاهی را می‌بیند ولی قادر نیست متوجه شود آن چه موجودی می‌باشد. با توجه به این گزاره، مفهوم کدام

گزینه صحیح است؟

(۱) با درک ماهیت هر چیزی، وجود آن اثبات می‌شود.

(۲) ماهیت بسیاری از پدیده‌ها با وجود آنها در ذهن برابر است.

(۳) ماهیت با وجود مساوی نمی‌شود. گاهی اوقات ما از وجود چیزی خبر داریم ولی آگاهی ما دال بر شناخت ماهیت آن نیست.

(۴) وجود با ماهیت مساوی نیست، همان‌طور که ما وجود ققنوس را می‌دانیم ولی ماهیت آن را نه.

۲۰۹۲- اولین فیلسوف اسلام که به تفاوت چیستی و هستی توجه کرد چه کسی بود و ادامه‌دهنده راه او چه کسی است؟

- (۱) فارابی - غزالی (۲) ابوریحان - ابن‌سینا (۳) فارابی - ابن‌سینا (۴) ابوریحان - غزالی

۲۰۹۳- کدام گزینه حاوی اطلاعات درستی است؟

(۱) ابن‌سینا بیان داشت، وقتی می‌گوییم هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند به این معناست که آن دو جزء با هم ترکیب شده‌اند.

(۲) وجود و ماهیت، مغایرت مفهومی دارند درحالی‌که دارای وحدت مصداقی در عالم خارج هستند.

(۳) اولین فیلسوف اسلامی که به مسئله تفاوت وجود و ماهیت پرداخت ابوعلی‌سینا بود.

(۴) یکی از برهان‌های فارابی در اثبات وجود خدا برهان وجوب و امکان است.

۲۰۹۴- مصداق هر یک از عبارات زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

الف) اشیایی که هم هستی دارند و هم چیستی.

ب) پدیده‌ای که هستی دارد ولی ما از چیستی آن مطلع نیستیم.

پ) پدیده‌ای که ممکن است چیستی داشته باشد اما هستی ندارد.

- (۱) میز - خداوند - مولود کعبه (۲) میز - روح - دیو (۳) خداوند - شریک خدا - گول (۴) میز - میز - خداوند

۲۰۹۵- چه تفاوتی بین مفهوم حیوان ناطق و انسان یا مثلث و شکل سه‌ضلعی وجود دارد؟

- (۱) حیوان ناطق و انسان از نظر تعداد مصادیق متفاوت‌اند، اما از نظر گستردگی برابرند.
- (۲) شکل سه‌ضلعی و مثلث از نظر تعداد مصادیق و گستردگی متفاوت‌اند.
- (۳) حیوان ناطق و انسان از نظر مصادیق برابرند، اما حیوان ناطق مفهوم گسترده شده انسان است.
- (۴) شکل سه‌ضلعی و مثلث از نظر مصادیق برابرند و شکل سه‌ضلعی گسترده شده‌تر از مثلث نمی‌باشد.

۲۰۹۶- منظور از عبارت «حمل چیزی بر موضوع خود نیاز به دلیل ندارد» چیست؟

- (۱) امکان دارد دو مفهوم که با هم مساوی نیستند در یک قضیه، برای یکدیگر نیازی به دلیل نداشته باشند.
- (۲) هرگاه دو مفهوم که در حالت تساوی قرار دارند را موضوع و محمول یک قضیه قرار دهیم این دو مفهوم به علتی نیاز ندارند.
- (۳) مفهوم حیوان ناطق که مساوی انسان است مساوی سایر حیوانات نمی‌باشد و فقط یک مصداق دارد.
- (۴) حمل وجود بر هستی نیازمند دلیل است زیرا حمل محمول برای موضوع، ضروری است.

۲۰۹۷- اگر مفهوم وجود را مساوی ماهیت قرار دهیم چه نتیجه‌ای حاصل می‌شود؟

- (۱) تعداد مصادیق بسیار می‌شود و در عین حال اشتراک هم دارد.
- (۲) تعداد مصادیق کم می‌شود و افتراق زیاد می‌شود.
- (۳) تمام پدیده‌ها شبیه به هم می‌شوند و در یک ذات قرار می‌گیرند.
- (۴) عامل تمایز همان چستی است که اصل افتراق می‌باشد.

۲۰۹۸- کدام گزینه به ترتیب دارای دو حمل ذاتی و یک حمل نیازمند دلیل می‌باشد؟

- (۱) انسان حیوان ناطق است - گربه وجود دارد - اسب حیوان شیهه‌کشنده است.
- (۲) اسب حیوان شیهه‌کشنده است - انسان وجود دارد - آب تنها مایع سیال است.
- (۳) انسان وجود دارد - حیوان وجود دارد - انسان حیوان ناطق است.
- (۴) انسان حیوان ناطق است - گربه حیوان میومیکننده است - خداوند وجود دارد.

۲۰۹۹- منظور از حمل ذاتی چیست و کدام گزینه مثال درستی را ارائه می‌دهد؟

- (۱) حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی باشد - اسب حیوان شیهه‌کشنده است.
- (۲) حملی که مصادیق موضوع اعم از مصادیق محمول باشد - انسان پرنده وجود دارد.
- (۳) حملی که بین موضوع و محمول قضیه رابطه تساوی یا مطلق وجود داشته باشد - انسان پرنده وجود دارد.
- (۴) حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی نباشد - اسب حیوان شیهه‌کشنده است.

۲۱۰۰- برجسته‌ترین فیلسوف قرن ۱۳ میلادی چه نام دارد؟ و رابطه او با اندیشه‌های ابن‌سینا چگونه بود؟

- (۱) توماس آکوئیناس - با اندیشه ابن‌سینا آشنا و گاهی ادامه‌دهنده آن بود. (۲) آلبرت کیبر - در تقابل با ابن‌سینا بود.
- (۳) توماس آکوئیناس - در تقابل با ابن‌سینا بود. (۴) آلبرت کیبر - با اندیشه ابن‌سینا آشنا و گاهی ادامه‌دهنده آن بود.

۲۱۰۱- یکی از اساسی‌ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی چیست و کدام رسم شکل صحیح است؟

- (۱) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در ذهن / معلول - اثبات خداوند
عَلَّتْ - تفاوت وجود و هستی
- (۲) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در جهان عینی / معلول - اثبات خداوند
عَلَّتْ - تفاوت وجود و هستی
- (۳) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در ذهن / معلول - نبود تنوع وجود در ذهن
عَلَّتْ - مغایرت وجود و ماهیت
- (۴) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در جهان عینی / معلول - نبود تنوع وجود در ذهن
عَلَّتْ - مغایرت وجود و ماهیت

۲۱۰۲- نام دیگر برهان ابن‌سینا در اثبات خداوند چیست و این امر، معلول چه علتی می‌باشد؟

- (۱) وجوب و امکان - تفاوت وجود و هستی
- (۲) امکان فقری - تفاوت وجود و هستی
- (۳) امکان فقری - تفاوت چستی و ماهیت
- (۴) وجوب و امکان - تفاوت وجود و ماهیت

۲۱۰۳- چه کسانی سبب آشنایی فلاسفه غربی با فلسفه ارسطویی شدند؟

- (۱) ابن‌سینا - فارابی
- (۲) ابن‌سینا - ابن‌رشد
- (۳) فارابی - ابن‌رشد
- (۴) فارابی - غزالی



۲۱۰۴- دیدگاه‌های فلاسفه‌ای مثل توماس آکوئیناس تا چه قرن‌ی دوام آورد و جای خود را به چه فلسفه‌ها و مکاتبی داد؟

- (۱) تا قرن ۱۵ - عقل‌گرایی (۲) تا قرن ۱۶ - عقل‌گرایی (۳) تا قرن ۱۵ - حس‌گرایی (۴) تا قرن ۱۶ - حس‌گرایی

۲۱۰۵- آیا در تعریف مثلث شکل سه‌ضلعی است، حمل محمول به موضوع نیاز به دلیل دارد. چرا؟

- (۱) خیر - چون حمل از ذاتیات آن است. (۲) خیر - میان آن‌ها رابطه ذاتی برقرار نیست.
(۳) بله - چون حمل از ذاتیات آن است. (۴) بله - میان آن‌ها رابطه ذاتی برقرار نیست.

۲۱۰۶- این‌که فلاسفه می‌گویند وجود و ماهیت با هم مساوی نمی‌باشند (مغایرت وجود و ماهیت) در کجا مصداق پیدا می‌کند؟

- (۱) در ذهن (۲) در طبیعت (۳) در اصول اصلی هستی (۴) در جایی وراء واقعیت انتزاع ذهن

۲۱۰۷- کدام‌یک از گزاره‌های زیر صحیح می‌باشد؟

- (۱) اصل تفاوت هستی و چیستی در همه جا برابر است.
(۲) اصل تفاوت وجود و ماهیت فقط در ذهن انسان مغایر است و در جهان عینی مثل هم‌اند.
(۳) فلاسفه اسلامی به مغایرت وجود و ماهیت باور ندارند زیرا از مبانی حکمت ارسطوئیسم می‌باشد.
(۴) اولین کسی که به اصل تفاوت وجود و ماهیت توجه کرد ابن‌رشد بود.

۲۱۰۸- اگر ماهیت را مساوی هستی در نظر بگیریم کدام نتیجه حاصل نمی‌شود؟

- (۱) اگر وجود و ماهیت مساوی هم باشند، تصور هر ماهیتی دال بر موجود شدن آن می‌باشد.
(۲) اگر وجود و ماهیت مساوی هم باشند، وجود هیچ ماهیتی به دلیل نیاز ندارد.
(۳) هر چیزی که ماهیت دارد الزاماً وجود هم خواهد داشت.
(۴) هر ماهیتی تنها نشانه یک ذات است.

۲۱۰۹- وقتی از ذات اشیاء و پدیده‌ها سؤال می‌کنیم، منظورمان است که رابطه آن با وجود دارد.

- (۱) ماهیت - برابری (۲) وجود - مغایرت (۳) هستی - برابری (۴) چیستی - مغایرت

۲۱۱۰- اگر کسی معتقد باشد که هر چیزی که انسان تصور کند همان واقعیت است یعنی واقعیتی واحد وجود نداشته باشد، این فرد چه اصلی را انکار می‌کند؟

- (۱) اصل تفاوت علت و معلول در هستی (۲) اصل شباهت وجود و ماهیت در ذهن انسان
(۳) اصل مغایرت وجود و ماهیت در هستی (۴) اصل مغایرت وجود و ماهیت در ذهن انسان

۲۱۱۱- اگر این اصل فلسفی که وجود و ماهیت در حالت برابری قرار ندارد را باور کنیم کدام مفهوم مناسب‌تر استنباط می‌شود؟

- (۱) مجرد تصور یک ماهیت برای حمل وجود و اتحاد مفهوم وجود با آن کافی نیست.
(۲) قوه ذهن نمی‌تواند از یک حقیقت، مفاهیم متعدد به دست آورد.
(۳) ماهیت و وجود اشیاء در ذهن از هم جدا نیستند.
(۴) اصولاً وقتی ما هستی چیزی را می‌دانیم حتماً چیستی آن را هم می‌دانیم.

۲۱۱۲- در رابطه با عدم نیازمندی محمول به دلیل و نیز نیازمندی محمول به دلیل برای موضوع، کدام گزینه به ترتیب درست است؟

- (۱) اختلاف بین موضوع و محمول اعتباری است - مصادیق دو طرف برابرند.
(۲) اختلافی بین موضوع و محمول وجود ندارد - مصادیق دو طرف برابرند.
(۳) اختلاف بین موضوع و محمول اعتباری است - مصادیق موضوع و محمول برابر نیستند.
(۴) اختلافی بین موضوع و محمول نیست - مصادیق دو طرف برابر نیستند.

۲۱۱۳- در رابطه با حمل محمول برای موضوع بدون نیاز به دلیل کدام گزینه کاملاً صحیح است؟

- (۱) هم مفهوم موضوع و محمول و هم مصادیق آن‌ها عینیت دارند. (۲) هیچ اشتراکی بین موضوع و محمول نیست.
(۳) عبارت انسان پرنده است حمل شایع صناعی نمی‌باشد. (۴) در مفهوم موضوع و محمول مغایرت وجود دارد.



۲۱۱۴- مشخص کنید محمول هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب برای موضوع نیاز به دلیل دارد یا خیر؟

- الف) انسان حیوان است. (ب) انسان حیوان ابزارساز است. (پ) انسان حیوان ناطق است.
 (۱) نیاز به دلیل - نیاز به دلیل - نیاز به دلیل
 (۲) نیاز به دلیل - عدم نیاز به دلیل - عدم نیاز به دلیل
 (۳) عدم نیاز به دلیل - عدم نیاز به دلیل - نیاز به دلیل
 (۴) نیاز به دلیل - نیاز به دلیل - عدم نیاز به دلیل

۲۱۱۵- صحیح یا غلط بودن هر یک از عبارات زیر، به ترتیب در کدام گزینه بیان شده است؟

- الف) وجود امری بدیهی است. (ب) وجود نیاز به اثبات ندارد.
 پ) ماهیت در جواب چیستی می‌آید. (ت) وجود وجه اشتراک و ماهیت وجه اختصاصی موجودات است.
 (۱) صحیح - صحیح - غلط - غلط (۲) غلط - غلط - غلط - غلط (۳) صحیح - صحیح - صحیح - صحیح (۴) صحیح - صحیح - صحیح - صحیح

۲۱۱۶- وقتی می‌خواهیم به وجود چیزی اذعان کنیم از قضایای چند جزئی بهره می‌بریم و کدام یک مثال مناسبی است؟

- (۱) دوجزئی - اسب هست. (۲) دوجزئی - اسب حیوان شیبه‌کننده است.
 (۳) سه‌جزئی - من ایرانی‌ام. (۴) سه‌جزئی - دل بر دلدار رفت، جان بر جانانه شد.

۲۱۱۷- موارد کدام گزینه همگی شامل مباحث اصلی فلسفه است؟

- (۱) رابطه هستی و چیستی - ثابت و متغیر (۲) رابطه کمیت و مقدار - جهان ممکنات
 (۳) رابطه هستی و چیستی - علت و معلول (۴) رابطه کمیت و مقدار - علت و معلول

۲۱۱۸- موارد کدام گزینه از جمله امور خیالی است که واقعیت ندارد؟

- (۱) غول - دیو - ققنوس - شریک‌الباری (۲) سیمرغ - سراب - شریک‌الباری - دیو
 (۳) غول - دیو - ققنوس - سراب (۴) سیمرغ - سراب - آب - اسب بالدار

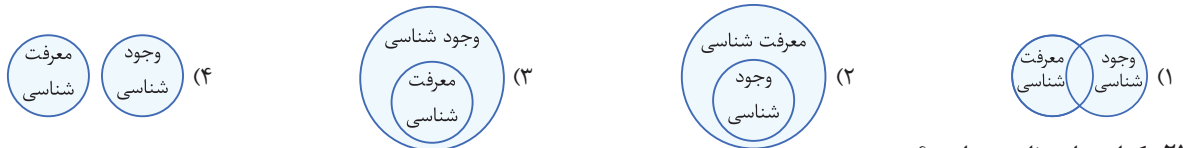
۲۱۱۹- جملات اسنادی، مصادقی از مفهوم هستند و آن‌چه در میان تمامی موجودات جهان مشترک نیست آن‌ها است.

- (۱) ماهیت - چیستی (۲) وجود - چیستی (۳) ماهیت - هستی (۴) وجود - هستی

۲۱۲۰- به ترتیب «چیستی اشیا»، «محمول در قضایای حملی»، «ذات اشیا» و «جملات اسنادی» نشان از کدام مفاهیم دارند؟

- (۱) ماهیت - چیستی - هستی - هستی (۲) ماهیت - وجود - ماهیت - چیستی
 (۳) ماهیت - وجود - ماهیت - وجود (۴) هستی - چیستی - وجود - ماهیت

۲۱۲۱- کدام یک از اشکال زیر رابطه میان معرفت‌شناسی و هستی‌شناسی را نمایش می‌دهد؟



۲۱۲۲- کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) فارابی به نسبت میان وجود و ماهیت توجه ویژه‌ای کرد. (۲) ابن‌سینا نیز به دو مفهوم وجود و ماهیت توجه کرد و نکاتی را مطرح نمود.
 (۳) فارابی در رابطه با وجود و ماهیت راه ابن‌سینا را ادامه داد. (۴) فارابی به تمایز میان وجود و ماهیت توجه ویژه‌ای کرد و نکاتی را مطرح نمود.

۲۱۲۳- آن‌چه در ذهن انسان وجه مشترک موجودات است نام دارد و وجه اختصاصی موجودات است که هر دوی آن‌ها در با هم تفاوت دارند.

- (۱) ماهیت - وجود - ذهن (۲) وجود - ماهیت - خارج (۳) وجود - ماهیت - ذهن (۴) ماهیت - وجود - خارج

۲۱۲۴- وقتی به واقعیت یک شیء اذعان می‌کنیم

- (۱) از مرحله جنبه وجود داشتن گذر کرده‌ایم و به جنبه چیستی داشتن رسیده‌ایم. (۲) درباره یک چیز خیالی صحبت می‌کنیم.
 (۳) یک قضیه دوجزئی در ذهن خود تشکیل می‌دهیم. (۴) ویژگی‌های شیء را بیان کرده‌ایم.

۲۱۲۵- کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) «انسان» و «وجود» دو موجود مختلف و متفاوت‌اند نه دو مفهوم جداگانه.
 (۲) «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند؛ به این معنا که دو جزء از یک چیزند.
 (۳) مفاهیم «هستی» و «چیستی» دقیقاً مثل نسبت «کاغذ» و «رنگ کاغذ» هستند.
 (۴) وقتی می‌گوییم «انسان موجود است» تفاوت «انسان» و «وجود» فقط در ذهن و از جهت مفهوم است.

۲۱۲۶- نسبت واژه انسان برای همانند نسبت واژه مثلث به است.

- (۱) حیوان ناطق - کمیت سه‌ضلعی (۲) حیوان ابزارساز - کمیت سه‌ضلعی (۳) حیوان ناطق - شکل سه‌ضلعی (۴) حیوان ابزارساز - کمیت سه‌ضلعی

۲۱۲۷- چند مورد از عبارتهای زیر نادرست است؟

- الف) فرق بین ماهیت و چیستی، پایه‌ی یکی از برهان‌های خداشناسی ابن‌سینا است.
 ب) فارابی راه ابن‌سینا را در تحقیق درباره‌ی وجود و ماهیت ادامه داد.
 ج) یکی از فیلسوفان اروپایی بزرگ که با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود آکوئیناس است.
 د) به علّت توجه خاص فارابی، بحث وجود و ماهیت با عنوان (مغایرت وجود و ماهیت) نام گرفت.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۲۱۲۸- به ترتیب صحیح یا غلط بودن عبارات زیر در کدام گزینه مشخص شده است؟

- الف) وجودشناسی خود جزئی از معرفت‌شناسی در معنای عام می‌باشد.
 ب) موضوع دانش فلسفه، وجود است و فلسفه مسائل پیرامون وجود را بررسی می‌کند.
 پ) وجود وجه اختصاصی موجود است و ماهیت وجه مشترک آن‌هاست.
 ت) انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند سه جنبه می‌یابد.

(۱) غلط - صحیح - غلط - غلط (۲) غلط - صحیح - غلط - صحیح (۳) غلط - صحیح - صحیح - غلط (۴) صحیح - صحیح - صحیح - غلط

۲۱۲۹- فلاسفه غرب از طریق و با فلسفه آشنا شدند و در قرن ۱۶ این دیدگاه‌ها جای خود را به دیدگاه و داد.

- (۱) ابن رشد - ارسطو - ابن‌سینا - حس‌گرا - عقل‌گرا
 (۲) ارسطو - ابن‌سینا - ابن رشد - عقل‌گرا - حس‌گرا
 (۳) ابن رشد - ابن‌سینا - ارسطو - عقل‌گرا - حس‌گرا
 (۴) ابن‌سینا - ابن رشد - ارسطو - حس‌گرا - تجربه‌گرا

۲۱۳۰- کدام یک از گزاره‌های زیر صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) حقیقت علم، قسمی از اقسام وجود است.
 (۲) معرفت‌شناسی، درباره‌ی شناخت صحبت می‌کند.
 (۳) موضوع دانش فلسفه، وجود می‌باشد.
 (۴) وجود از دو بخش تشکیل شده است.

۲۱۳۱- کدام یک از مباحث اصلی فلسفه نیست؟

- (۱) رابطه‌ی هستی و چیستی (۲) علّت و معلول (۳) ساکن و متحرک (۴) جهان ممکنات

۲۱۳۲- علّت این‌که تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی اشیا یکی از مباحث اولیه فلسفه می‌باشد، چیست؟

- (۱) زیرا اولین بار این مسئله در فلسفه یونانی مطرح شده است.
 (۲) زیرا این دو مفهوم از بدیهیات عقلی حکما در امور فلسفی می‌باشد.
 (۳) زیرا همواره در کنار هم به کار می‌روند.
 (۴) زیرا از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها می‌باشد.

۲۱۳۳- کدام یک از گزاره‌های زیر صحیح می‌باشد؟

- (۱) در جمله «این حیوان تنومند، فیل نام دارد» کلمه «این» به چیستی فیل اشاره دارد.
 (۲) در برخورد با پدیده‌های جهان ابتدا به چیستی اشیا و سپس به هستی آن‌ها آگاهی پیدا می‌کنیم.
 (۳) شناخت اشیاء برابر با آگاهی از چیستی آن‌ها است.
 (۴) ماهیت، وجه مشترک موجودات و وجود، وجه اختصاصی آن‌ها است.

۲۱۳۴- کدام یک از گزینه‌های زیر بیانگر آراء ابن‌سینا می‌باشد؟

- (۱) هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند و با هم ترکیب شده‌اند.
 (۲) نسبت میان هستی و چیستی مانند نسبت پارچه و رنگ آن نیست.
 (۳) هستی و چیستی، دو مفهوم جداگانه خارجی هستند.
 (۴) تفاوت انسان و وجود فقط در خارج و از جهت مفهوم است.

۲۱۳۵- کدام یک از گزاره‌های زیر غلط نیست؟

- (۱) بیان حقیقت و ذات اشیا نیاز به علّتی جدا از وجود خود شیء ندارد.
 (۲) در قضیه «انسان موجود است» محمول جزئی از تعریف می‌باشد.
 (۳) حمل «وجود» به برخی از «ماهیت‌ها» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است.
 (۴) براهینی که برای حمل وجود به ماهیت اقامه می‌شود نمی‌تواند حسی یا تجربی باشد.

۲۱۳۶- حمل کدام یک از محمول‌ها به موضوع نیازمند دلیل نیست؟

- (۱) اسب دونده است. (۲) اسب یال‌دار است. (۳) اسب شیهه‌کننده است. (۴) اسب تربیت‌پذیر است.

۲۱۳۷- کدام یک از گزاره‌های زیر صحیح می‌باشد؟

- (۱) تفاوت مثلث و شکل سه‌ضلعی، تفاوتی بنیادین است.
- (۲) ابن‌سینا که با فلسفه آکوئیناس آشنا بود اصل مغایرت وجود و ماهیت را در عالم اسلام گسترش داد.
- (۳) نظریه مغایرت وجود و ماهیت مورد توجه فیلسوفان مسلمان از جمله ملاصدرا قرار گرفت.
- (۴) از قرن ۱۷ میلادی با رشد تجربه‌گرایی، این دیدگاه‌ها جای خود را به فلسفه‌های حس‌گرا و تجربه‌گرا دادند.

۲۱۳۸- کدام یک از گزاره‌های زیر صحیح نیست؟

- (۱) توماس آکوئیناس در نظرات خداشناسی خود، پیرو ابن‌سینا بود.
- (۲) از پیشگامان رشد ارسطوگرایی در اروپا می‌توان به آلبرت کبیر اشاره کرد.
- (۳) توماس آکوئیناس، پایه‌گذار مکتب تومیسم بود.
- (۴) اساسی‌ترین پایه فلسفه اسلامی، مغایرت وجود و ماهیت است.

۲۱۳۹- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح است؟

- (۱) وجود، وجه افتراق موجودات و ماهیت، وجه تشابه آن‌ها است.
- (۲) ابن‌سینا فیلسوفی نامدار بود که فارابی راه او را ادامه داد و توجه ویژه‌ای به نسبت میان وجود و ماهیت داشت.
- (۳) وقتی می‌گوییم انسان موجود است تفاوت انسان و وجود فقط در ذهن و از جهت مفهوم می‌باشد.
- (۴) هستی و چیستی مانند اکسیژن و هیدروژن دو جزء تشکیل‌دهنده یک چیز می‌باشند.

۲۱۴۰- کدام یک از گزینه‌های زیر به وجود (هستی) اشاره ندارد؟

- | | |
|----------------------------------|--------------------------------|
| (۱) که تا دانی که در هر ذره خاک | یکی نور است تابان گشته زان پاک |
| (۲) بخوان تو آیه نور السماوات | که چون خورشید بایی جمله ذرات |
| (۳) وجود اندر کمال خویش جاری است | تعیین‌ها اموری اعتباری است |
| (۴) نام فروردین نیارد گل به باغ | شب نگردد روشن از اسم چراغ |

۲۱۴۱- در کدام یک از گزینه‌های زیر حمل به موضوع، نیازمند دلیل است؟

- (۱) مثلث شکل سه‌ضلعی است.
- (۲) انسان حیوان ناطق است.
- (۳) انسان موجود است.
- (۴) انسان موجود ناطق است.

۲۱۴۲- در کدام یک از گزینه‌های زیر حمل صورت گرفته با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

- (۱) اسب سفید موجود است.
- (۲) اسب حیوان نجیبی است.
- (۳) اسب سفید حیوان نجیبی است.
- (۴) اسب جسم نامی حساس است.

۲۱۴۳- به ترتیب در کدام گزینه غلط یا صحیح بودن عبارات زیر مشخص شده است؟

- (الف) حمل صورت گرفته در قضیه «مثلث شکل سه‌ضلعی است» حمل ذاتی می‌باشد.
- (ب) موجودات ماوراء طبیعی چیزهایی هستند که ما از چیستی و هستی‌شان خبر داریم.
- (پ) هستی و چیستی مانند هیدروژن و اکسیژن دو جزء یک چیز هستند.

(ت) همان‌طور که در خارج، وجود و ماهیت جدا از یکدیگر هستند، در ذهن هم به همین‌گونه درمی‌آید.

- (۱) صحیح، غلط، غلط، غلط
- (۲) صحیح، غلط، غلط، صحیح
- (۳) صحیح، صحیح، غلط، غلط
- (۴) غلط، غلط، صحیح، صحیح

۲۱۴۴- در کدام گزینه مورد مشخص شده مصراع اول چیزی است که ما «از چیستی آن خبر نداریم ولی از هستی آن خبر داریم» و در مصراع دوم مورد مشخص

شده «چیزی است که ما هم از چیستی و هم از هستی آن خبر داریم.»

- | | |
|---------------------------------------|--------------------------------------|
| (۱) سیل از کشور ویرانه تهی دست رود | باده با مردم غافل چه تواند کردن |
| (۲) کو دیده یعقوب که بی‌پرده ببیند | صد قافله از مصر به یکباره رسید |
| (۳) همه کس طالب یارند چه هشیار چه مست | همه جا خانه عشق است، چه مسجد چه کنشت |
| (۴) بردر و دیوار کثرت آتش دل چون زنی | یابی از توفیق حق بر بام وحدت نردبان |



۲۱۴۵- کدام گزینه در رابطه با ابن سینا صحیح نیست؟

- ۱) او می‌گوید دو گزاره «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است» از نظر حمل محمول بر موضوع با هم متفاوت هستند.
- ۲) مغایرت وجود و ماهیت، پایه‌ی یکی از برهان‌های ابن سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان وجوب و امکان است.
- ۳) به علت توجه خاص ابن سینا به بحث وجود و ماهیت، این بحث با عنوان «مغایرت وجود و ماهیت»، مقدمه طرح مباحث جدیدی قرار گرفت.
- ۴) نظر ابن سینا در باب وجود و ماهیت که توسط توماس آکوئیناس در اروپا مطرح شد از همان ابتدا پذیرفته شد و هیچ جدالی بر سر آن نبود.

۲۱۴۶- با درک قضیه «شیر هست» کدام یک از گزینه‌های زیر درست است؟

- ۱) واقعیت شیر در ذهن ما اثبات شده است.
- ۲) مغایرت وجود و ماهیت در عالم واقعیت درک شده است.
- ۳) منفصل کردن شیر در ذهن خود
- ۴) حمل ماهیت بر هستی شیر

(کنکور داخل ۹۷)

۲۱۴۷- اسناد هستی به یک چیز، به وسیله کدام مورد انجام می‌گیرد؟

- ۱) جملات اسنادی
- ۲) استدلال و برهان
- ۳) قضایای دوجزئی
- ۴) پرسش از هستی

۲۱۴۸- وقتی می‌گوییم ققنوس پرنده‌ای است که مانند سایر حیوانات بچه‌دار نمی‌شود بلکه از طریق سوزانده شدن آن، تخم ققنوس متولد می‌شود؛ درباره‌ی چه جنبه‌ای از ققنوس صحبت کرده‌ایم؟ و آیا تمامی تصورات ما در عالم خارج وجود دارند؟

- ۱) وجود - خیر
- ۲) هستی - بله
- ۳) چیستی - خیر
- ۴) ماهیت - بله

۲۱۴۹- در صورتی که مفهوم وجود، عین مفهوم ماهیت باشد، چه اتفاقی خواهد افتاد و کدام یک از عبارات زیر، بیانگر ضروری بودن و بی‌نیازی محمول به دلیل برای موضوع است؟

- ۱) امور انتزاعی واقعاً ایجاد خواهند شد - هرگاه مفهوم موضوع و محمول یکی باشد مانند مثلث، شکل سه‌ضلعی
- ۲) امور انتزاعی وجود نخواهند یافت - هرگاه مفهوم محمول غیر از موضوع باشد مانند مثلث، شکل سه زاویه‌ای
- ۳) همه ماهیات عین یکدیگر خواهند شد - هرگاه مفهوم موضوع و محمول یکی باشد مانند انسان، حیوان ناطق
- ۴) ماهیات مبهم ناشناخته خواهند بود - هرگاه مفهوم محمول غیر از موضوع باشد مانند گاو حیوان است.

۲۱۵۰- در کدام یک از مثال‌های زیر حمل محمول به موضوع به دلیل نیاز ندارد و کدام مورد به نسبت صحیح میان وجود و ماهیت اشاره کرده است؟

- ۱) مثلث سه زاویه - تفکیک وجود و ماهیت دو امر جداگانه در عالم خارج می‌باشد.
- ۲) اسب شیهه‌کننده - جداسازی «انسان» و «وجود» به عنوان دو امر جداگانه فقط در ذهن اتفاق می‌افتد.
- ۳) شیر موجود است - «انسان» و «وجود» مفاهیم واحدی هستند که در عالم ذهن تفکیک می‌یابند.
- ۴) مثلث سه‌ضلعی - اختلاف معانی «وجود» و «انسان» به عنوان دو موضوع فلسفی در عالم ذهنیت ایجاد می‌شود.

۲۱۵۱- صحیح یا غلط بودن هر یک از عبارات زیر در کدام گزینه به ترتیب مشخص شده است؟

الف) از قرن ۱۶ میلادی با رشد حس‌گرایی، فلسفه ارسطویی جای خود را به دیدگاه‌های تجربه‌گرا داد.

ب) حمل «وجود» بر بعضی از «چیستی‌ها» نیازمند دلیل است.

پ) صرف تصور کردن یک ماهیتی، برای حمل کردن وجود کفایت نمی‌کند.

- ۱) صحیح - صحیح - صحیح
- ۲) غلط - غلط - غلط
- ۳) غلط - صحیح - غلط
- ۴) صحیح - صحیح - غلط

(سراسری ۹۹)

۲۱۵۲- کدام عبارت بیانگر دلیل مغایرت مفهوم وجود با ماهیت است؟

- ۱) مفهوم وجود را می‌توان بر ماهیات حمل کرد.
- ۲) چیزهایی وجود دارند که دارای ماهیت نیستند.
- ۳) می‌توان ماهیاتی را تصور کرد که موجود نیستند.
- ۴) سلب وجود از ماهیت، در ذهن و در خارج امکان‌پذیر است.

(سراسری خارج از کشور ۹۹)

۲۱۵۳- در کدام گزاره، نمی‌توان از دلیل حمل سؤال کرد؟

- ۱) زمستان سرد است.
- ۲) انسان فانی است.
- ۳) خدا جاودانه است.
- ۴) پلاتین فلز است.



این درس دربارهٔ وجود و هستی جهانی که در آن زندگی می‌کنیم بحث می‌کند و نظر فیلسوفان مختلف دربارهٔ امکان و ضرورت جهان را مطرح کرده و به مقایسهٔ برخی از دیدگاه‌ها می‌پردازد.

نسبت‌های سه‌گانه در قضایا

منطق‌دانان در هر قضیهٔ حملی - یعنی قضیه‌ای که در آن محمول به موضوعی نسبت داده می‌شود - سه نوع رابطه بین موضوع و محمول در نظر می‌گیرند:

۱) رابطه وجوبی

محمول این نوع قضایا برای موضوعشان، «ضروری» و «واجب» است زیرا محمول، ویژگی ذاتی موضوع است؛ یعنی بین موضوع و محمول رابطه‌ای حتمی و اجتناب‌ناپذیر است و به عبارت دیگر، عقل خلاف آن را قبول نمی‌کند.

مثال عدد هشت زوج است مثلث سه ضلع دارد اسب شیهه‌کشنده است.

۲) رابطه امکانی

حمل محمول این نوع قضایا برای موضوع آن، ضروری نیست بلکه «ممکن» است؛ یعنی موضوع هم می‌تواند این محمول را بپذیرد و هم نپذیرد (هم می‌توان آن را به نحو مثبت و هم منفی ملاحظه کرد و عقل مجبور نیست که آن را قبول کند یا رد کند).

مثال دیوار خانه ما کوتاه است انار میوه شیرینی است جاده‌های جنوب کشور نامناسب است.

۳) رابطه امتناعی

زمانی است که برقراری ارتباط میان موضوع و محمول از نظر عقل، غیر ممکن باشد؛ در این رابطه، محال است محمول برای موضوع، فرض شود و عقل همیشه از پذیرش این رابطه امتناع و خودداری می‌کند.

مثال عدد ده فرد است تعداد موجودات روی زمین بی‌نهایت است مستطیل، مثلث است.

نکته به رابطه ضروری «وجوبی» و به رابطه امکانی «لا اقتضا» نیز گفته می‌شود.

یعنی ضروری و واجب نیست

تمرین

الف) در سه قضیه هندسی زیر، رابطه کدام موضوع با محمول خود واجب، کدام ممکن و کدام ممتنع است؟

۱) مجموع دو ضلع مثلث، بزرگ‌تر از ضلع سوم است: این رابطه، ضروری و واجب است.

۲) ارتفاع و میانه در مثلث یکی است: این رابطه، ممکن است و ضروری برای هر مثلثی نیست.

۳) مجموع زوایای مثلث برابر با سه قائمه است: این رابطه ممتنع است.

رابطه وجود با موضوع‌های مختلف

فلاسفه، برای وجود و هستی اشیا یکی از سه حالت ضرورت، امکان و امتناع را در نظر می‌گیرند؛ یعنی قضایایی که مفهوم چیزی را موضوع قرار می‌دهند و وجود و هستی را بر آن حمل می‌کنند مثلاً انسان وجود دارد، خدا وجود دارد.

۱) **واجب‌الوجود**: هرگاه رابطه موضوع با وجود، رابطه‌ای ضروری و وجوبی باشد یعنی موضوع ضرورتاً وجود داشته باشد؛ ما آن موجود را «واجب‌الوجود» می‌نامیم. مثلاً در قضیه «خدا وجود دارد»، وجود و هستی برای خداوند واجب و ضروری است.

۲) **ممکن‌الوجود**: هرگاه رابطه وجود با موضوع، رابطه‌ای امکانی باشد و موضوع، ذاتی باشد که نه حتماً باید وجود داشته باشد و نه حتماً نباید وجود داشته باشد، آن موجود را «ممکن‌الوجود» می‌نامیم مانند همه واقعات‌های عالم مانند انسان، حیوان، درخت، آب، خاک و ...

نکته ممکن‌الوجود با وجود و عدم وجود، نسبتی مساوی دارد.

۳) **ممتنع‌الوجود**: هرگاه رابطه بین موضوع قضیه با وجود، منفی و منتفی باشد یعنی هرگز موضوع، وجود نداشته باشد به آن «ممتنع‌الوجود» گفته می‌شود مثلاً شریک خدا.

تعیین رابطه

اگر بخواهیم وجود را محمول موضوعات زیر قرار دهیم، به نظر شما رابطه میان وجود با این موضوعات، از نوع «ضرورت» خواهد بود یا «امکان» یا «امتناع»؟

| | | | | | | | | | | | |
|-------|---------|-------|-----------|-------|--------|---------|----------------|-------|-------|-------|---------------|
| خاک | مهربانی | سوختن | سیاه سفید | دیو | خداوند | فرشتگان | دریایی از جیوه | روح | پرنده | انرژی | مربع پنج‌ضلعی |
| امکان | امکان | امکان | امتناع | امکان | ضرورت | امکان | امکان | امکان | امکان | امکان | امکان |

تحلیل و تبیین

چرا موضوعاتی که با «وجود» رابطه‌ی امکانی دارند در عین این‌که فقط امکان وجود دارند، اکنون موجودند و جهان موجودات را تشکیل می‌دهند؟ (یعنی چه اتفاقی می‌فته که یک ممکن الوجود از حالت امکانی خارج می‌شود و به وجود می‌آید؟)

فارابی و ابن‌سینا معتقدند این موجودات چون در ماهیت و ذات خود ممکن‌الوجود هستند و با وجود، رابطه‌ی امکانی دارند همین رابطه‌ی امکانی به ذات و ماهیت آن‌ها اجازه می‌دهد در صورت فراهم شدن «علت وجود آن‌ها»، موجود شوند و در خارج تحقق یابند.

مثال دو کفه ترازو

حالت یک معلول را که ذاتاً ممکن‌الوجود است می‌توان به ترازویی تشبیه کرد که دو کفه آن به حالت تعادل در برابر یکدیگر ایستاده‌اند و هیچ کفه‌ای بر کفه دیگر برتری و فزونی ندارد. شیء ممکن‌الوجود، نسبت به وجود و عدم، چنین حالتی دارد؛ یعنی ماهیت آن به نحوی است که نه حتماً باید به وجود آید و نه حتماً نباید به وجود آید. در این حالت، عامل بیرونی (علت) لازم است که یکی از کفه‌های ترازو را بر دیگری فزونی بخشد و ترازو را از تعادل خارج کند. عقلاً محال است که بدون هیچ عاملی، یک کفه بر کفه دیگر سنگینی کند.

بنابراین هرگاه علت وجود داشته باشد کفه وجود شیء سنگینی خواهد کرد و شیء موجود خواهد شد و هرگاه علت وجود نداشته باشد کفه عدم شیء سنگینی می‌کند و شیء به وجود نخواهد آمد.



حالت امکان و تساوی



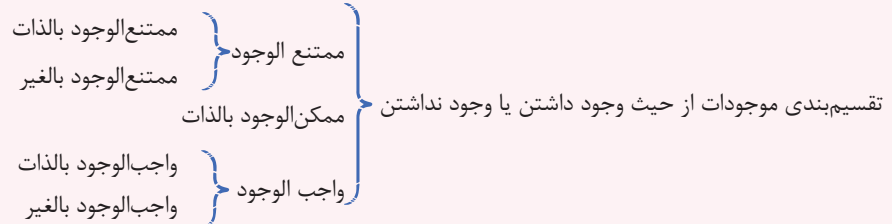
خروج از امکان و تساوی

به عبارت دیگر، ذات ممکن‌الوجود به گونه‌ای نیست که حتماً باشد (وجود داشته باشد) و به گونه‌ای هم نیست که حتماً نباشد (وجود نداشته باشد)؛ با بودن علت، «وجود» برای آن ضروری می‌شود و واجب‌الوجود می‌گردد و موجود می‌شود.

در حال حاضر همه‌ی اشیا که موجودند واجب‌الوجود هستند اما چون وجودشان به واسطه‌ی علت‌هایی خارج از ماهیت آن‌ها است، «واجب‌الوجود بالغیر» هستند؛ یعنی وجودشان، به واسطه‌ی علتشان است نه خودشان.

مثال انسان واجب‌الوجود بالغیر است؛ رابطه‌ی ماهیت انسان با وجود، رابطه‌ی امکانی است یعنی انسان می‌تواند باشد یا نباشد. با بودن علت، «وجود» برای انسان ضروری شده و موجود می‌شود.

نکته مفهومی



از نظر ابن‌سینا و پیروان او، موجودات جهان برحسب ذات خود ممکن‌الوجود اند اما از این حیث که اکنون موجودند، واجب‌الوجود بالغیرند؛ یعنی از «واجب‌الوجود بالذات» نشئت و سرچشمه گرفته‌اند.

جدول روابط انواع موجودات بر اساس نسبت‌های چهارگانه منطقی

در نظر گرفتن نسبت‌های چهارگانه (تساوی، تباین، عموم و خصوص مطلق و عموم و خصوص من وجه) بین آن‌ها، می‌توان به نتایج زیر دست یافت:

| | |
|--------------|---------------------------------------|
| واجب‌الوجود | } بر اساس تقسیم‌بندی موجودات به انواع |
| ممکن‌الوجود | |
| ممتنع‌الوجود | |

| رابطه | انواع موجودات |
|--------------------|--|
| تباین | واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغير |
| تباین | ممکن‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالذات |
| عموم و خصوص مطلق | ممکن‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغير |
| تباین | ممکن‌الوجود بالذات و ممتنع‌الوجود بالذات |
| عموم و خصوص من وجه | ممکن‌الوجود بالذات و ممتنع‌الوجود بالغير |
| تباین | واجب‌الوجود (بالذات یا بالغير) و ممتنع‌الوجود (بالذات یا بالغير) |

تفکر

۱) آیا می‌توان اموری را پیدا کرد که رابطه ذاتی آن‌ها با «وجود» رابطه امتناعی بوده، اما علتی برای آن‌ها پیدا شود و اکنون موجود باشند؟
پاسخ خیر، زیرا اگر چیزی به نحو ذاتی از چیزی منفک باشد و نتواند با آن جمع شود و در عین حال بخواهد با آن جمع شود، اجتماع نقیضین پیش خواهد آمد که امری محال است.

۲) اگر حقیقتی رابطه‌اش با «وجود» ضروری باشد، آیا می‌شود که چنین حقیقتی تاکنون به وجود نیامده باشد؟
پاسخ خیر، زیرا اگر رابطه وجود با چیزی ضروری باشد و نتوان وجود را از آن منفک کرد، بدین معناست که آن چیز همواره موجود است و در هیچ برهه‌ای از زمان، وجود از او جدا نمی‌شود.

۳) تکمیل کنید:

الف) موضوعی را که نسبت به محمول وجود، رابطه حتمی دارد واجب گویند.

ب) موضوعی را که نسبت به محمول وجود، رابطه امکانی دارد ممکن گویند.

ج) موضوعی را که نسبت به محمول وجود، رابطه محال دارد ممتنع گویند.

به کار بندیم

۱) مفاهیم دو ردیف زیر را که به هم مرتبط هستند، مشخص کنید و با آن‌ها قضیهٔ موجه یا سالبه بسازید. سپس، رابطهٔ میان موضوع و محمول را از حیث وجوب، امکان و امتناع مشخص کنید.

مثلاً، مربع، پیراهن حسن، عدد سه

چهار ضلع، سه ضلع، آبی، زوج

پاسخ در این سؤال، مجموعه‌ای از مفاهیم در دو ردیف قرار گرفته‌اند که نوعی ارتباط با هم دارند. باید مفاهیم مرتبط با هم در این دو ردیف بیابند و قضیه‌ای موجه یا سالبه ساخته شود؛ مثلاً: مربع چهار ضلع دارد (وجوب) یا پیراهن حسن آبی است (امکان) یا عدد سه زوج است (امتناع)

۲) آیا موجودات عالم را می‌توان به واجب و ممکن تقسیم کرد؟ اگر تقسیم به واجب و ممکن مناسب نیست، کدام تقسیم مناسب است؟
پاسخ می‌دانیم که هر موجودی، وجود برایش ضروری شده است و آلا به وجود نمی‌آید؛ حال این موجود یا ضرورت بالذات دارد یا ضرورت بالغير. اما اگر به ذات و ماهیت موجود نگاه کنیم، موجودات عالم را می‌توان به دو دستهٔ ممکن‌الوجود و واجب‌الوجود تقسیم کنیم.

۳) چند حالت از حالت‌های زیر صحیح است؟

اگر مفهومی را در نظر بگیریم اما مصداق آن را در جهان نیابیم، معلوم می‌شود که:

الف) این مفهوم ذاتاً نمی‌تواند موجود شود.

ب) این مفهوم هنوز از حالت امکانی خارج نشده است.

ج) علتی نیست که بتواند آن را به وجود بیاورد.

پاسخ هر سه حالت می‌تواند صحیح باشد؛ زیرا اگر چیزی را در ذهن خودمان بیاوریم و در نظر بگیریم اما در خارج آن را بنامیم، می‌تواند بدون جهت باشد که ذاتاً ممتنع‌الوجود است؛ مانند شریک خداوند. هم‌چنین می‌تواند بدان جهت باشد که علت آن پیدا نشده تا آن را از حالت امکان خارج کند و موجود نماید.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۲۱۵۴- منظور از رابطهٔ وجوبی چیست و کدام گزینه مثال غلطی ارائه می‌دهد؟

- (۱) رابطه‌ای که عقل نمی‌تواند خلاف آن را بپذیرد - عدد چهار زوج است.
- (۲) رابطه‌ای که عقل نمی‌تواند خلاف آن را بپذیرد - دیوار خانه ما سفید است.
- (۳) رابطه‌ای که عقل نه ناگزیر از قبول آن است و نه ناگزیر از رد آن - عدد چهار زوج است.
- (۴) رابطه‌ای که عقل نه ناگزیر از قبول آن است و نه ناگزیر از رد آن - دیوار خانه ما سفید است.

۲۱۵۵- منظور از رابطه امکانی چیست و کدام گزینه مثال درستی را ارائه می‌دهد؟

- (۱) رابطه‌ای که می‌تواند نقض آن وجود داشته باشد - دیوار خانه ما قرمز است.
- (۲) رابطه‌ای که نمی‌تواند نقض آن وجود داشته باشد - خداوند شریک ندارد.
- (۳) رابطه‌ای که می‌تواند نقض آن وجود داشته باشد - خداوند شریک ندارد.
- (۴) رابطه‌ای که نمی‌تواند نقض آن وجود داشته باشد - دیوار خانه ما قرمز است.

۲۱۵۶- کدام یک از گزینه‌ها دربردارندهٔ یک رابطه امتناعی است و کدام گزینه مثال غلطی را در این باره ارائه می‌دهد؟

- (۱) برقراری رابطه میان موضوع و محمول غیرممکن است. مثلث دایره است. (۲) برقراری رابطه میان موضوع و محمول غیرممکن نیست. مثلث شکل است.
- (۳) برقراری رابطه میان موضوع و محمول غیرممکن است. مثلث شکل است. (۴) برقراری رابطه میان موضوع و محمول غیرممکن نیست. مثلث دایره است.

۲۱۵۷- در کدام گزینه به ترتیب مثال‌هایی برای «رابطه‌ای که خلاف آن غیرممکن است»، «رابطه‌ای که خلاف و قبول آن غیرممکن نیست» و «رابطه‌ای که ایجاد

رابطه بین موضوع و محمول غلط است» ارائه می‌دهد؟

- (۱) خداوند شریک‌الباری نیست - دیوار خانه پدربزرگم سفید نیست - دوچرخه برای حمل نقل است.
- (۲) خداوند شریک‌الباری است - دیوار خانه پدربزرگم سفید نیست - دوچرخه برای حمل نقل است.
- (۳) قرمز رنگ است - مثلث متساوی‌الاضلاع است - عدد ۹ زوج است.
- (۴) قرمز رنگ است - مثلث دارای اربعه‌الاضلاع می‌باشد - عدد ۹ زوج است.

۲۱۵۸- کدام گزینه پاسخ پرسش «رابطهٔ یک موضوع با وجود چگونه است؟» را کامل‌تر داده است؟

- (۱) رابطهٔ هر پدیده‌ای با وجود مثل رابطه انسانی و حیوان بودن همیشه برقرار است.
- (۲) رابطهٔ هر پدیده‌ای با وجود یک سرچشمه لازم دارد تا ممکن‌الوجود شود.
- (۳) رابطهٔ هر پدیده‌ای با وجود به یک علت نیاز دارد که آن علت خودش به علت دیگر نیاز ندارد.
- (۴) رابطهٔ تمام پدیده‌ها با یکدیگر به گونه‌ای است که برای به وجود آمدن در آخر به یک منبع ازلی و ابدی ختم می‌شوند.

۲۱۵۹- کدام عبارت، توصیف بهتری از انسان ارائه می‌دهد؟

- (۱) ذاتاً ممکن‌الوجود است، اما نمی‌تواند واجب‌الوجود بالغیر شود. (۲) ممکن‌الوجود است و با داشتن علت می‌تواند واجب‌الوجود بالغیر شود.
- (۳) واجب‌الوجود بالذات است و نمی‌تواند واجب‌الوجود بالغیر شود. (۴) ممکن‌الوجود است و می‌تواند واجب‌الوجود بالذات شود.

۲۱۶۰- به ترتیب قضایای زیر کدام رابطه میان محمول و موضوع را نشان می‌دهد؟

- | | | |
|----------------------------|-----------------------------|------------------------------|
| (الف) خدا هست. | (ب) خورشید وجود دارد. | (پ) مربع رنگ است. |
| (۱) وجوبی - امکانی - وجوبی | (۲) وجوبی - امکانی - امکانی | (۳) وجوبی - امکانی - امتناعی |
| (۴) وجوبی - وجوبی - وجوبی | | |

۲۱۶۱- قضایایی که دارای دو جزء اند موضوع درباره شیء می‌باشد و رابطه‌ای که عقل ناگزیر از قبول و ناچار از رد است چه نام دارد؟

- (۱) چستی - وجوبی - امتناعی
- (۲) واقعیت - وجوبی - امکانی
- (۳) چستی - وجوبی - امکانی
- (۴) ماهیت - امکانی - وجوبی

۲۱۶۲- نسبت میان واجب‌الوجود بالذات و ممکن‌الوجود بالغیر چیست؟

- (۱) تساوی
- (۲) تباین
- (۳) عموم و خصوص من وجه
- (۴) هیچ رابطه‌ای ندارند.

۲۱۶۳- علت اصلی مغایرت وجود و ماهیت چیست و رابطهٔ سیمیرغ با محمول آن چگونه است؟

- (۱) صحت عمل و سلب وجود از ماهیت - امکانی
- (۲) مغایرت مفهومی موجودات - وجوبی
- (۳) مغایرت مفهومی موجودات - امکانی
- (۴) صحت حمل و سلب وجود از ماهیت - وجوبی



۲۱۶۴- پدر علیرضا قصد دارد دیوار خانه خود را خراب کند و دوباره بسازد. دیوار اکنون در چه حالتی قرار دارد؟ دیوار پس از ساخته شدن مجدد در چه حالتی

خواهد بود؟ علت فرعی و علت اصلی ساخته شدن دیوار چیست؟

- (۱) امکانی - واجب‌الوجود بالغیر - پدر علیرضا - خداوند
- (۲) امکانی - ممکن‌الوجود - پدر علیرضا - بنا
- (۳) امتناعی - واجب‌الوجود بالغیر - خداوند - خداوند
- (۴) امتناعی - ممتنع‌الوجود - بنا - پدر علیرضا

۲۱۶۵- اگر واجب‌الوجود بالذاتی وجود نداشته باشد چه اتفاقی رخ خواهد داد؟

- (۱) همه ممکن‌الوجودها به حالت واجب‌الوجود بالغیر تغییر می‌یابند.
- (۲) یک واجب‌الوجود بالغیر وظیفه واجب‌الوجود بالذات را ایفا می‌کند.
- (۳) همه ممکن‌الوجودها به حالت ممتنع‌الوجود تعمیم می‌یابند.
- (۴) هیچ موجودی حتی به حالت ممکن‌الوجود در نمی‌آید.

۲۱۶۶- درباره پدیده‌هایی مثل سیمرغ که ماهیت دارند اما وجود ندارند کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) این ماهیت ذاتاً نمی‌تواند وجود داشته باشد.
- (۲) علتی وجود ندارد که بتواند آن را به وجود بیاورد.
- (۳) این موجود هنوز از حالت امکانی خارج نشده است.
- (۴) از جمله پدیده‌هایی است که هستی آن جای شک ندارد.

۲۱۶۷- هنگامی که محمول یک قضیه برای موضوع آن ضروری باشد آن قضیه است و هنگامی که ارتباط میان محمول با موضوعش غیرممکن باشد آن

قضیه است مثل

- (۱) وجوبی - امکانی - مثلث سه زاویه دارد.
- (۲) وجوبی - امتناعی - اسب غیرشیه‌کننده است.
- (۳) امکانی - امتناعی - اسب گورخر است.
- (۴) وجوبی - امتناعی - مثلث سه زاویه دارد.

۲۱۶۸- اگر بخواهیم وجود را محمول موضوعات زیر قرار دهیم هر کدام چه رابطه‌ای میان وجود و موضوعات خود پیدا می‌کنند؟ «دیو، مهربانی، دیوار بنفش،

دریای نقره، ماشین پرنده»

- (۱) امتناع - امکان - امکان - امکان
- (۲) امتناع - ضرورت - امتناع - ضرورت
- (۳) امتناع - امکان - امتناع - امکان
- (۴) امکان - امکان - امکان - امکان

۲۱۶۹- به ترتیب در قضایای «ارتفاع و میانه مثلث یکی است»، «خورشید هست» و «عدد هشت فرد است» چه رابطه‌ای میان وجود و محمول برقرار است؟

- (۱) امکان - امکان - ضرورت
- (۲) امکان - امتناع - امکان
- (۳) امکان - امکان - امتناع
- (۴) امکان - امتناع - امکان

۲۱۷۰- در قضایای «انسان حیوان است»، «حیوان جسم است» و «خریزه تلخ است» چه رابطه‌ای میان وجود و محمول برقرار است؟

- (۱) ضرورت - ضرورت - امتناع
- (۲) ضرورت - امکان - امکان
- (۳) ضرورت - ضرورت - امکان
- (۴) امکان - ضرورت - امکان

۲۱۷۱- چند مورد از گزاره‌های زیر غلط است؟

(الف) وقتی به اشیا نگاه می‌کنیم بین وجود و محمول آن‌ها دو حالت فرض می‌کنیم.

(ب) بین ماهیت و وجود اشياء پیرامون ما یک رابطه (امکانی) برقرار است.

(ج) رابطه (ضرورت) یعنی امکان ندارد که آن چیز بر محمول حمل شود مثل (۸ فرد است)

(د) واجب‌الوجود بر دو قسم است.

- (۱) ۲ مورد
- (۲) ۳ مورد
- (۳) ۱ مورد
- (۴) تمامی گزاره‌ها صحیح هستند.

۲۱۷۲- کدام یک از گزاره‌های زیر به ترتیب «امتناع»، «ضرورت» و «امکان» است؟

(۱) عدد دو فرد است - مربع پنج ضلع دارد - طالبی میوه شیرینی است.

(۲) دیوار خانه ما سبز است - مربع مثلث است - دوشنبه روز پنجم هفته است.

(۳) عدد دو فرد است - مثلث سه زاویه دارد - گوریل جاندار است.

(۴) دوزنقه مثلث است - مثلث سه زاویه دارد - هوای شمال کشور سرد است.

۲۱۷۳- توضیحات زیر به ترتیب مربوط به کدام نوع قضایا است؟

(الف) برقراری ارتباط میان موضوع و محمول غیرممکن است.

(ب) محمول قضایا برای موضوع‌شان ضروری است.

(ج) محمول قضایا برای موضوع‌شان ضروری نیست بلکه می‌تواند باشد یا نباشد.

- (۱) امتناع - امکان - امتناع
- (۲) امتناع - ضرورت - امکان
- (۳) امکان - امتناع - ضرورت
- (۴) امکان - ضرورت - امتناع



۲۱۷۴- وقتی ذات و ماهیت برخی اشیا رابطه امکانی داشته باشد یعنی هم امکان وجود داشتن و هم امکان عدم، است و مفهوم مثالی از این نوع وجود است.

(۱) ممکن الوجود - مهربانی (۲) ممتنع الوجود - مهربانی (۳) ممکن الوجود - دیو (۴) ممتنع الوجود - دیو

۲۱۷۵- درست است که رابطه میان دیوار و سفیدی یک رابطه امکانی است؛ یعنی دیوار ممکن است سفید باشد و ممکن است نباشد اما اگر دیوار خانه ما سفید شد معلوم می‌شود که این حالت از بین رفته و رابطه برقرار شده است.

(۱) امکانی - وجوبی (۲) امکانی - امتناع (۳) امتناع - وجوبی (۴) امتناع - امکان

۲۱۷۶- اشیاء جهان به واجب الوجود نیاز دارند تا آن‌ها را از حالت خارج سازد.

(۱) بالغیری - امتناع (۲) بالغیری - امکانی (۳) بالذاتی - امتناع (۴) بالذاتی - امکانی

۲۱۷۷- در رابطه با وجود کدام مفهوم زیر نمی‌توان به‌طور قطعی نظر دارد؟

(۱) مربع گرد (۲) دریای آتش (۳) خداوند (۴) ققنوس

۲۱۷۸- مصداق قضایای «در قضیه‌ای که ارتباط میان موضوع و محمول، غیرممکن باشد» و «آن‌گاه که محمول قضایا برای موضوعات ضروری باشد» چیست؟ و مثال آن‌ها کدام است؟

(۱) ممکن الوجود - واجب الوجود - انسان - خدا (۲) ممتنع الوجود - ممتنع الوجود - مستطیل مربع - انسان

(۳) ممتنع الوجود - واجب الوجود - شریک‌الباری - خدا (۴) ممکن الوجود - واجب الوجود - آتش - فرشته

۲۱۷۹- موجودات قابل مشاهده در اطراف ما ذاتاً

(۱) ممتنع الوجود هستند مانند مریخ - توپ فوتبال (۲) واجب الوجود هستند مانند انسان - شریک‌الباری

(۳) ممتنع الوجود هستند مانند ققنوس - روباه (۴) ممکن الوجود هستند مانند انسان - شیر

۲۱۸۰- در رابطه با واجب الوجود کدام گزینه صحیح است؟

(۱) آن‌چه حمل هستی بر آن ممکن است ولی قطعی نیست. (۲) آن چیزی که فقط وجود خیالی یا فرضی داشته باشد.

(۳) حمل ایجابی مفاهیم وجود بر موضوع که تنها در یک پدیده واحد امکان‌پذیر است. (۴) قبول کردن یا رد کردن آن تنها توسط عقل انجام می‌گیرد.

۲۱۸۱- عاملی که سبب خارج شدن یک ممکن الوجود از حالت عدم می‌شود چیست و کدام توضیح در رابطه با مفاهیم سه‌گانه صحیح است؟

(۱) واجب الوجود بالذات - ذهن امتناع هیچ‌یک از مفاهیم را نمی‌پذیرد.

(۲) واجب الوجود بالغیر - در رابطه امکانی، فقط یک ضرورت را از موضوع قضیه جدا می‌کنیم.

(۳) واجب الوجود بالذات - در حالت امکانی، عقل انسان این حالت را نه رد و نه تایید می‌کند.

(۴) واجب الوجود بالغیر - فقط شریک‌الباری مصداق رابطه امتناعی است.

۲۱۸۲- در رابطه با مفهوم ممتنع الوجود کدام گزینه مناسب‌تر است و مثال آن کدام است؟

(۱) حتمی و اجتناب‌ناپذیر است. - فرشتگان (۲) آن‌چه که حمل هستی بر آن ممکن نباشد. - اژدهای سه سر

(۳) چیزی که هرگز وجود نداشته است. - شریک‌الباری (۴) امکان قبول یا نفی آن توسط عقل وجود دارد. - آسمان هفتم

۲۱۸۳- صحیح یا غلط بودن عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه مشخص شده است؟

(الف) واجب الوجود بالغیر از ناحیه خود، موجود می‌شود (درونی) (ب) ممکن الوجود تا به مرحله وجود نرسد موجود نمی‌شود.

(۱) صحیح - غلط (۲) غلط - صحیح (۳) صحیح - صحیح (۴) غلط - غلط

۲۱۸۴- تعریف کدام‌یک از مفاهیم به نحو صحیح ارائه شده است؟

(۱) واجب الوجود: مفهومی که حمل هستی به آن ممکن نباشد.

(۲) ممکن الوجود: می‌تواند به نحوی ایجابی و به نحوی سلبی باشد.

(۳) ممتنع الوجود: همواره رابطه آن ایجابی است.

(۴) واجب الوجود بالغیر: ممکن الوجودی که برای موجود شدن نیاز به غیر ندارد و از غنای ذاتی برخوردار است.

۲۱۸۵- تمامی واقعیت‌های عالم خارج هستند و مفاهیم سه‌گانه از ابداعات کدام گروه بود؟

(۱) واجب الوجود - فلاسفه و منطقیون (۲) واجب الوجود - فلاسفه و عرفا (۳) ممکن الوجود - فلاسفه (۴) ممکن الوجود - منطقیون

۲۱۸۶- کدام یک از مفاهیم زیر در ارتباط با رابطه وجوبی نادرست است؟

- (۱) موضوع و محمول هر دو رابطه اقتضاء بودن را دارند.
 (۲) محمول قضیه در برخی موارد بر موضوع مورد صدق قرار می‌گیرد.
 (۳) رابطه وجوبی اجتناب‌ناپذیر است.
 (۴) عقل رابطه‌ای به جز آن را قبول نخواهد کرد.

۲۱۸۷- با توجه به مفاهیم سه گانه فلسفی، رابطه حاکم بر «شیر» و «اهلی بودن» چیست؟

- (۱) امکانی (۲) ضرورت (۳) امتناع (۴) ایجاب

۲۱۸۸- اگر واقعیت توسط یک واجب‌الوجود بالذات موجود شود و سپس توسط همان واجب‌الوجود بالذات از بین برود این موجود صددرصد است.

- (۱) ممتنع‌الوجود (۲) ممکن‌الوجود بالغیر (۳) واجب‌الوجود (۴) ممکن‌الوجود

۲۱۸۹- هرگاه ماهیت معلولی باشد، آن‌گاه نسبت آن با وجود و عدم،

- (۱) ممکن‌الوجود - مساوی نیست (۲) واجب‌الوجود - مساوی نیست (۳) ممتنع‌الوجود - مساوی است (۴) ممکن‌الوجود - مساوی است

۲۱۹۰- کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) اگر ممکن‌الوجود علت داشته باشد واجب‌الوجود می‌شود.
 (۲) تنها شریک خدا، ممتنع‌الوجود است.
 (۳) همه اشیاء پیرامون ما ممکن‌الوجود هستند.
 (۴) رابطه انسان با وجود، امکانی است.

۲۱۹۱- کدام یک از گزینه‌های زیر نمی‌تواند جزء ممکن‌الوجودها محسوب شود؟

- (۱) چیزی که وجود دارد.
 (۲) چیزی که وجود ندارد.
 (۳) چیزی که امکان وجود نداشته آن نیست.
 (۴) چیزی که احتمال وجود داشتن آن کم است.

۲۱۹۲- از بین نسب اربع، نسبت میان موجود و ممکن‌الوجود کدام است؟

- (۱) تباین (۲) تساوی (۳) عموم و خصوص مطلق (۴) عموم و خصوص من وجه

۲۱۹۳- موجودات جهان بر حسب ذات خود هستند اما از این حیث که اکنون موجودند هستند یعنی از نشأت گرفته‌اند.

- (۱) ممکن‌الوجود - واجب‌الوجود بالغیر - واجب‌الوجود بالذات
 (۲) ممکن‌الوجود - واجب‌الوجود بالذات - واجب‌الوجود بالغیر
 (۳) واجب‌الوجود - واجب‌الوجود بالغیر - واجب‌الوجود بالذات
 (۴) واجب‌الوجود - واجب‌الوجود بالذات - واجب‌الوجود بالذات

۲۱۹۴- از نظر فیلسوفان واجب‌الوجود دانستن خدا به چه معناست؟

- (۱) وجود همیشگی خداوند (۲) ضروری دانستن هستی خداوند (۳) حقیقت داشتن وجود خداوند (۴) یقینی دانستن وجود خداوند.

۲۱۹۵- کدام عبارت در رابطه با ممتنع‌الوجود درست می‌باشد؟

- (۱) هر چیزی که وجود ندارد.
 (۲) چیزی که شاید وجود داشته باشد.
 (۳) چیزی که اصلاً امکان ندارد وجود داشته باشد.
 (۴) چیزی که احتمال وجود نداشته آن از احتمال وجود داشتن آن بیشتر است.

۲۱۹۶- اگر کسی واقعیت اشیا را انکار کند چه اتفاقی می‌افتد؟

- (۱) همه موجودات در ذهن او ممتنع‌الوجود می‌شوند.
 (۲) ممکن‌الوجودها در ذهن او بیشتر می‌شوند.
 (۳) مغایرت وجود و ماهیت برایش هیچ اهمیتی نخواهد داشت و آن را هم انکار خواهد کرد.
 (۴) اصلاً در ذهن او واجب‌الوجودی شکل نمی‌گیرد.

۲۱۹۷- حمل وجود برای مفهوم «سگ گیاهخوار» می‌باشد.

- (۱) ممکن (۲) ممتنع (۳) ضروری اما موقتی (۴) ممکن اما موقتی

۲۱۹۸- مفاهیم «انسان متفکر» «ماهی دوزیست» «شریک خدا» چه نوع مفاهیمی هستند؟

- (۱) ممکن‌الوجود - ممتنع‌الوجود - ممتنع‌الوجود
 (۲) ممکن‌الوجود - ممکن‌الوجود - ممتنع‌الوجود
 (۳) واجب‌الوجود - ممکن‌الوجود - ممکن‌الوجود
 (۴) واجب‌الوجود - ممتنع‌الوجود - ممکن‌الوجود

۲۱۹۹- کدام یک از پرسش‌های زیر با نظر فلاسفه درباره امکان و ضرورت این جهان ارتباط دارد؟

- (۱) هستی منحصر به فرد طبیعت است یا عوالم دیگری هم وجود دارد؟ (۲) جهان متناهی است یا نامتناهی؟
 (۳) آیا موجودات جهان می‌توانستند نباشند؟ (۴) آیا علاوه بر موجودات جسمانی، موجودات غیرجسمانی هم هست؟

۲۲۰۰- نسبت میان موضوع و محمول در کدام گزینه ضرورت می‌یابد؟

- (۱) مجموع زوایای داخلی مستطیل ۳۶۰ درجه است.
 (۲) سیب سبز است.
 (۳) همه انسان‌ها بی‌نا هستند.
 (۴) هوای شمال بارانی است.

۲۲۰۱- نسبت میان موضوع و محمول در کدام گزینه امکانی است؟

- (۱) ناطق بودن انسان (۲) چهارضلعی بودن مثلث
 (۳) زوج بودن عدد صفر (۴) تلخ بودن برای بادام

۲۲۰۲- کدام یک از عبارات زیر صحیح است؟

- (۱) موضوعی را که نسبت به محمول وجود، رابطه حتمی دارد ممکن‌الوجود می‌نامند.
 (۲) رابطه میان ذات و وجود مانند رابطه شریک‌الباری است.
 (۳) رابطه میان وجود و درخت موجود شده ضروری است.
 (۴) با توجه به سه نوع رابطه میان اشیا و وجود، واجب‌الوجود هم به سه نوع تقسیم می‌شود.

۲۲۰۳- این‌که گفته می‌شود خدا واجب‌الوجود است یعنی:

- (۱) ضروری و حتمی دانستن ماهیت برای خدا
 (۲) یقین دانستن بالغیر بودن خدا
 (۳) عینیت داشتن وجود خدا
 (۴) ضروری بودن وجود خدا

۲۲۰۴- نسبت میان مفاهیم «ناموجود و واجب‌الوجود» و مفاهیم «موجود و ممتنع‌الوجود» چیست؟

- (۱) عموم و خصوص من وجه - تباین
 (۲) تباین - تباین
 (۳) تباین - عموم و خصوص من وجه
 (۴) عموم و خصوص من وجه - تباین

۲۲۰۵- اگر صرف شناخت ماهیت یک مفهوم، وجود آن برای ما آشکار گردد.....

- (۱) مغایرت وجود و ماهیت در ذهن درست می‌شود.
 (۲) در واقعیت وجود و ماهیت، یکی هستند.
 (۳) شاید وجود و ماهیت را بتوان از یکدیگر تمیز داد.
 (۴) می‌توان گفت هستی و چیستی عینیت دارند.

۲۲۰۶- صحیح یا غلط بودن عبارات زیر در کدام گزینه به ترتیب درست بیان شده است؟

- (الف) مجرد تصور یک ماهیت برای بی بردن به هستی آن کفایت می‌کند. (ب) هر ناموجودی یا ممکن‌الوجود است یا ممتنع‌الوجود.
 (ج) بعضی از ناموجودها می‌توانند واجب‌الوجود باشند.
 (د) محمول وجود به صورت‌های متفاوت به انواع ماهیات حمل می‌شود.
 (۱) غلط - صحیح - غلط - غلط (۲) غلط - غلط - غلط - صحیح (۳) غلط - صحیح - غلط - صحیح (۴) صحیح - صحیح - صحیح - غلط

۲۲۰۷- کدام یک از نمودارهای زیر در مورد انواع موجودات صحیح است؟



۲۲۰۸- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح است؟

- (۱) ممتنع‌الوجود یکی از اقسام وجود است.
 (۲) وجود و ماهیت را می‌توان دو چیز متفاوت فرض کرد.
 (۳) مربع سه‌ضلعی ممتنع‌الوجود است.
 (۴) نتیجه عینیت وجود و ماهیت، گرفتاری در وادی سفسطه است.

۲۲۰۹- رابطه میان ممکنات و واجب‌الوجودهای بالغیر در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- (۱) این رابطه می‌تواند عموم و خصوص مطلق باشد و واجب‌الوجود بالغیر کلی‌تر است.
 (۲) این رابطه کاملاً تساوی است.
 (۳) این رابطه تباین است زیرا واجب‌الوجود بالغیر، به هر حال نوعی واجب‌الوجود است و هرگز نمی‌تواند ممکن باشد.
 (۴) رابطه عموم و خصوص مطلق است و مفهوم ممکنات کلی‌تر است.

۲۲۱۰- کدام عبارت، تعریف واجب‌الوجود بالغیر را به درستی بیان می‌کند؟

- (۱) چیزی که بر حسب ذات خود، ممکن‌الوجود است.
 (۲) ماهیتی که چیستی خود را از علت دریافت می‌کند.
 (۳) موجودی که ضرورت وجود او از ناحیه دیگری است.
 (۴) ماهیتی که وجوب خود را از ماهیت دیگری می‌گیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها ۳/۲۰۶۷

۱) افراد به محض برخورد با چیزی به وجود آن پی می‌برند، نه به ماهیت آن.
۲) گسترش بحث «مغایرت وجود و ماهیت» موجب مناقشات فراوانی در اروپا شد نه بالعکس.

۳/۲۰۶۸

۳) در این گزینه «حمل» نیاز به دلیل ندارد.

نکته مفهوم سیمرغ را فرض کنید: اگر وجود عین ماهیت باشد و بالعکس باید صرف تصور ماهیت سیمرغ برای آن قائل به وجود باشیم. حال آن‌که می‌دانیم سیمرغ وجود خارجی ندارد. بنابراین عبارت گزینه ۴ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها ۴/۲۰۶۹

۱) هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند و به این معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک چیزند و با هم ترکیب شده‌اند؛ بنابراین تشبیه هستی و چیستی به سدیم و کلر که از نمک قابل تفکیک هستند اشتباه است.

۲) وجه مشترک تمام موجودات، همان موجود بودن آن‌هاست و نمی‌توان گفت موجودات وجه مشترک ندارند؛ ضمن آنکه ماهیت وجه اختصاصی و باعث تفاوت موجودات است.

۳) انسان می‌خواهد از چیستی موجودات آگاه بشود، هر چند این آگاهی کامل نباشد.

۱/۲۰۷۰

برهان وجوب و امکان متعلق به ابن‌سیناست و او از اصل مغایرت وجود و ماهیت به عنوان پایهٔ برهان خود استفاده کرده است.

بررسی گزینه‌ها ۳/۲۰۷۱

گزینه ۱): آفرینش می‌باشد چرا که قداماً معتقد بودند تمام آفرینش از یک نقطه و سپس یک خط به وجود آمده است.

گزینه ۲): اشاره به هستی (کن فیکون) دارد.

در گزینه ۳) شاعر با تشبیهی که میان سنگ و سیه‌دل برقرار کرده می‌خواهد ویژگی این نوع انسان‌ها را به ما نشان دهد که پندپذیر نیستند. آوردن ویژگی، اشاره دقیقی به ماهیت و چیستی دارد.

گزینه ۴) هم که اشاره کاملاً واضح و مشخصی به هستی موجودات دارد.

۱/۲۰۷۲

موضوع دانش فلسفه، وجود و مسائل پیرامون وجود است. شاعر ضمن اشاره به خطرات راه، به دنبال منصرف کردن مخاطب از جست‌وجو درباره عالم وجود (موضوع دانش فلسفه) می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها

در گزینه‌های ۲) و ۳) صحبت از انتخاب اشتباه هدف یا کوششی برای انجام ندادن آن است. در گزینه ۴) ارتباط معنایی با صورت سؤال وجود ندارد.

انسان در مواجهه با هر چیزی، به هر دو جنبهٔ آن (وجود و ماهیت) توجه می‌کند نه اینکه فقط به یکی از این ابعاد توجه کند.

بررسی سایر گزینه‌ها ۳/۲۰۷۴

۱) بین مرغ آتش خوار و وجود یک رابطهٔ امکانی برقرار است.

(یعنی مفهوم اول، می‌تواند موجود باشد یا نباشد)

۲) برعکس این عبارت صدق می‌کند.

۴) آکوئیناس، نفی‌کننده جدایی وجود و ماهیت نیست، بلکه خود معتقد به مفارقت وجود و ماهیت می‌باشد.

۴/۲۰۷۵

در گزینه ۱) و ۲) صرفاً به وجود خدا و آفریننده اشاره شده است. در

گزینه ۳) هم اشارهٔ خاصی به مفاهیم وجود یا ماهیت نشده است.

۲/۲۰۷۶

یکی از اساسی‌ترین عقاید فلاسفه در تفکر اسلامی، فرق وجود و ماهیت می‌باشد. در حالی که بحث علت و معلول از کهن‌ترین مباحثی است که بشر دربارهٔ آن اندیشیده است. آکوئیناس که با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود این نظر را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات و بحث‌های فراوان شد.

۱/۲۰۷۷

زیادت وجود بر ماهیت امری ذهنی می‌باشد. چرا که در خارج، یک نوع داریم که حاصل اجتماع وجود و ماهیت می‌باشد.

۳/۲۰۷۸

انسان وجود دارد. انسان دارنده وجود است. بنابراین موضوع محمول نسبت مفهوم وجود را به انواع ماهیت‌ها می‌توانیم نسبت دهیم.

۳/۲۰۷۹

مفاهیمی که در جایگاه محمول قضایای حقیقی می‌نشینند، وجود نام دارند که در ذهن مغایر با ماهیت می‌باشند، اما در خارج (عالم عینی) متحد با آن می‌باشند.

۴/۲۰۸۰

مصادق ما در خارج دارای وجود و ماهیت متحد و در ذهن، دارای وجود و ماهیت مغایر می‌باشد.

۱/۲۰۸۱

علت وجود اصل مغایرت وجود و ماهیت: اگر این دو مغایرت نداشته باشند صرف شناخت هر ماهیتی باید وجود آن را تصدیق کرد.

۲/۲۰۸۲

فلاسفه غرب از طریق ابن‌سینا با فلسفه ارسطویی آشنا شدند. عینیت (یکسانی) وجود و ماهیت مردود است ولی زیادت (مغایرت) آن‌ها مقبول است.

۲/۲۰۸۳

موضوع فلسفه، هستی یا وجودشناسی است که از آن به مابعدالطبیعه یاد می‌شود. قابل ذکر است که مابعدالطبیعه با ماوراءالطبیعه تفاوت دارد.

مابعدالطبیعه علم به هستی ماوراءالطبیعه قسمتی از هستی

نکته ۲/۲۰۸۴

وجود همان هستی و وجودشناسی مابعدالطبیعه است و ماهیت همان چیستی می‌باشد.

۱/۲۰۸۵

موضوع فلسفه وجود است و مسائل پیرامون آن را بررسی می‌کند. مابعدالطبیعه فقط موجودات را از نظر بودن بررسی می‌کند نه چگونه بودن.

۳/۲۰۸۶

معرفت‌شناسی درباره حقیقت علم بحث می‌کند و بخشی از وجودشناسی به معنای عام است.

۳/۲۰۸۷

مباحث اصلی پیرامون وجود عبارت است از: رابطهٔ هستی و چیستی، جهان ممکنات، مفاهیم امکان و ضرورت و امتناع، علت و معلول و رابطهٔ علیت در جهان.

۲/۲۰۸۸

علت نادرستی عبارات: یکی از مباحث اولیه فلسفه (نه لزوماً اولین مسئله) تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی می‌باشد. دو مفهوم

هستی و چیستی در کنار هم به کار می‌روند نه در مقابل هم.

۲/۲۰۸۹

پدیده‌هایی که ماهیت دارند اما وجود ندارند، معمولاً اموری خیالی هستند و از ذهن شاعر یا نویسنده نشأت گرفته‌اند مثل غول - دیو - ققنوس -

سیمرغ - سراب و ...

۲/۲۰۹۰

عامل اشتراک وجود (هستی) عامل تمایز چیستی ماهیت

(چیستی)

بررسی سایر گزینه‌ها ۳/۲۰۹۱

لزوماً با درک هر ماهیتی، وجود آن اثبات نمی‌شود مثل ماهیت ققنوس (ردگزینه ۱)

۲۱۰۶ / ۱ نکته مغایرت وجود و ماهیت تنها در ذهن رخ می‌دهد، نه در

جهان عینی.

۲۱۰۷ / ۲ هستی و چیستی در ذهن با هم مغایرت دارند. فلاسفه اسلامی هم

به این مغایرت اعتقاد دارند و اولین کسی که به این اصل توجه کرد فارابی بود.

۲۱۰۸ / ۴ از نتایج مغایرت وجود و ماهیت این است که هر ماهیتی تنها

نشان‌دهنده یک ذات می‌باشد.

۲۱۰۹ / ۴ اشاره به ذات اشیاء --- چستی

۲۱۱۰ / ۴ مغایرت وجود و ماهیت در ذهن انسان رخ می‌دهد.

نکته کسی که به موضوع مطرح شده در صورت سؤال معتقد باشد، سوفیست

نامیده می‌شود.

۲۱۱۱ / ۱ بررسی سایر گزینه‌ها

قوه ذهن می‌تواند از یک حقیقت مفاهیم متعددی کسب کند. (رد گزینه ۲)

ماهیت و وجود اشیاء در ذهن از هم جدا هستند. (رد گزینه ۳)

ممکن است هستی چیزی را بدانیم ولی چیستی آن را ندانیم، مثل ملائکه مقرب

(رد گزینه ۴)

۲۱۱۲ / ۳ در حمل اولی ذاتی، اختلاف بین موضوع و محمول اعتباری است.

۲۱۱۳ / ۱ در حمل اولی ذاتی، موضوع و محمول هم از نظر مفهوم و هم از

نظر مصداق، مشترک هستند.

۲۱۱۴ / ۴

۲۱۱۵ / ۴ کلیه موارد مطرح‌شده در سؤال، کاملاً صحیح هستند.

۲۱۱۶ / ۱ برای بیان بودن و هستی یک پدیده از قضایای دو جزئی بهره می‌بریم.

مثلاً وقتی می‌گوییم «اسب هست» به مفهوم وجود و ماهیت آن اشاره کرده‌ایم.

۲۱۱۷ / ۳ به هر ترتیب مباحث اصلی پیرامون وجود عبارت‌اند از: رابطه هستی

و چیستی، جهان ممکنات، مفاهیم امکان و ضرورت و امتناع، علت و معلول و

رابطه علیت در جهان.

۲۱۱۸ / ۳ شریک‌الباری از جمله مواردی است که هیچ‌گاه وجود نداشته و ندارد

و هیچ‌گاه انسان آن را واقعی نپنداشته است و آب در گزینه ۴ جزو موارد واقعی

است که نیازهای ما را رفع می‌کند.

۲۱۱۹ / ۲ هنگامی که جمله‌ای اسنادی با فعل (هست) و (است) به کار می‌بریم

یعنی آن چیز وجود دارد و چیستی (ماهیت) موجودات جهان وجه اختصاصی

آن‌هاست که هیچ‌گاه مشترک نیست و متفاوت است.

۲۱۲۰ / ۳ چیستی اشیا و ذات اشیا هر دو به یک معنی و به معنی (چه چیز

بودن) آن هستند، پس عبارت (ماهیت)، با آن‌ها مرتبط است. در جملات حملی

وقتی می‌گوییم (آن معلم فداکار است) محمول قضیه نشان از وجود آن موضوع

دارد و جملات اسنادی که (است) و (هست) دارد نشان از وجود است.

۲۱۲۱ / ۳ نکته معرفت‌شناسی هم که درباره حقیقت علم صحبت می‌کند،

خود بخشی از وجودشناسی به معنای عام است. یعنی «معرفت‌شناسی» خود

زیرمجموعه «هستی‌شناسی» است.

۲۱۲۲ / ۳ ابن‌سینا بود که راه فارابی را ادامه داد.

۲۱۲۳ / ۳ وقتی می‌گوییم «انسان موجود است» تفاوت انسان و وجود فقط در

ذهن و از حیث مفهوم است.

ماهیت همه پدیده‌ها با وجود آن‌ها در ذهن مغایر است. (رد گزینه ۲)

مثال گزینه ۴) برعکس است؛ یعنی ما به ماهیت ققنوس آگاهی می‌ولی وجود آن،

اثبات نشده است. (رد گزینه ۴)

۲۰۹۲ / ۳

۲۰۹۳ / ۲ بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه ۱: وقتی ابن‌سینا می‌گوید هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند به این

معنا نیست که می‌توانند با هم ترکیب شوند.

گزینه ۳: اولین فیلسوف اسلامی که به مغایرت وجود و ماهیت پرداخت فارابی بود.

گزینه ۴: برهان وجوب و امکان مربوط به ابن‌سینا بوده است.

۲۰۹۴ / ۲ اشایی که هم هستی دارند و هم چیستی --- میل

پدیده‌ای که هستی دارد ولی ما از چیستی آن مطلع نیستیم --- روح

پدیده‌ای که ممکن است چیستی داشته باشد اما هستی ندارد --- دیو

۲۰۹۵ / ۳ نکته دو مفهوم که در حالت تساوی‌اند از نظر مصادیق برابرند اما

ممکن است از نظر ادبی یکی گسترش یافته باشد مثل انسان که گسترده شده

آن، حیوان ناطق است.

۲۰۹۶ / ۲ هرگاه در نسب اربعه، دو مفهوم در حالت تساوی باشند حمل

ضروری رخ می‌دهد و به دلیل نیاز ندارد. گزینه ۳) گرچه صحیح است، اما

ارتباطی به صورت سؤال ندارد.

نکته حمل وجود و هستی نیازمند دلیل نیست.

۲۰۹۷ / ۳ اگر ماهیت مساوی مفهوم وجود شود همه پدیده‌ها در یک ذات

مشترک می‌شوند و مصادیق آن‌ها هم برابر می‌شود. گزینه ۴) صحیح است ولی

ارتباطی به سؤال ندارد.

۲۰۹۸ / ۴ انسان حیوان ناطق است --- حمل ذاتی (بی‌نیاز از دلیل)

گره حیوان می‌می‌کننده است --- حمل ذاتی (بی‌نیاز از دلیل)

خداوند وجود دارد --- (نیازمند به دلیل)

۲۰۹۹ / ۱ به حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی باشد حمل ذاتی می‌گویند

که در آن دو مفهوم دارای مصادیق یکسان‌اند، مانند «اسب حیوان شیهه‌کشنده است»

۲۱۰۰ / ۱ برجسته‌ترین فیلسوف قرون وسطی، توماس آکوئیناس است که با

اندیشه‌های ابن‌سینا، آشنا و گاهی ادامه‌دهنده آن بود.

۲۱۰۱ / ۳ تفاوت وجود و ماهیت تنها در ذهن رخ می‌دهد و در جهان عینی

تفاوتی ندارند.

با توجه به مغایرت وجود و ماهیت در ذهن، وجود و هستی بر همه موجودات

به یک معنا حمل می‌شود.

۲۱۰۲ / ۴ نام دیگر برهان ابن‌سینا وجوب و امکان می‌باشد و ابن‌سینا از تفاوت

وجود و ماهیت توانست اصل وجوب و امکان را نتیجه بگیرد.

۲۱۰۳ / ۲ ابن‌سینا و ابن‌رشد سبب‌آشنایی فلاسفه غربی با فلسفه ارسطویی شدند.

۲۱۰۴ / ۴ دیدگاه‌های فلاسفه‌ای مثل توماس آکوئیناس تا قرن ۱۶ دوام آورد و

بعد جای خود را به حس‌گرایی و تجربه‌گرایی داد.

۲۱۰۵ / ۱ حمل شکل سه‌ضلعی بر مثلث، حمل چیستی و ذاتیات خود اوست

و به دلیل نیاز ندارد.



۲) آکوئیناس با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود و اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد.

۴) از قرن ۱۶

۴/۲۱۳۸ «یکی» از اساسی‌ترین پایه‌های فلسفه اسلامی، مغایرت وجود و ماهیت است.

۳/۲۱۳۹: بررسی سایر گزینه‌ها

وجود وجه تشابه موجود و ماهیت وجه افتراق موجودات می‌باشد (رد گزینه ۱). ابن‌سینا بود که راه فارابی را در بحث هستی و چیستی ادامه داد. (رد گزینه ۲) هستی و چیستی با این‌که در ذهن دو مفهوم متفاوت و جدا از هم هستند ولی آن‌ها دو جزء تشکیل‌دهنده یک چیز در عالم خارج نمی‌باشند (رد گزینه ۴). دقت داشته باشید که ما در عالم خارج چیزی را به عنوان وجود صرف و چیزی را به عنوان ماهیت صرف نمی‌بینیم و درک نمی‌کنیم ولی یک موجود در ذهن ما به وجود و ماهیت جدا از هم تقسیم می‌شود که البته منظورمان از وجود و ماهیت هم مفهوم‌شان می‌باشد.

۴/۲۱۴۰ در گزینه‌های (۱ و ۲) از نور سخن به میان آورده و در گزینه (۳) هم که به طور خیلی واضح هم به وجود و هم به ماهیت اشاره کرده است ولی در گزینه (۴) مفهوم دیگری مدنظر است.

۳/۲۱۴۱: بررسی سایر گزینه‌ها

از آن جایی که در گزینه (۱، ۲ و ۴) موضوع همان محمول است، پس در این قضایا حمل ذاتی صورت گرفته است. همان‌طور که در منطق سال دهم خواندیم، هر مفهومی برای خود تعریفی دارد و هر تعریفی عین خود آن مفهوم می‌باشد، یعنی وقتی می‌گوییم حیوان ناطق، منظورمان همان انسان است و وقتی تعریف یا مفهوم یکسان از یک موضوع را در جای محمول قضیه می‌گذاریم حال یک حمل ذاتی صورت گرفته است و وقتی محمول با موضوع متفاوت باشد، نیازمند دلیل است.

۱/۲۱۴۲: بررسی سایر گزینه‌ها

از آن‌جا که در گزینه‌های (۲، ۳ و ۴) مفهوم محمول همانند مفهوم موضوع است پس حمل ذاتی صورت گرفته است ولی در گزینه (۱) یک حمل غیرضروری یا نیازمند به دلیل صورت گرفته است.

۱/۲۱۴۳: عبارت ب: ما فقط از هستی موجودات ماوراءطبیعی خبر داریم.

عبارت پ: هستی و چیستی دو بُعد یک چیزند و این به معنای آن نیست که دو جزء یک چیز باشند.

عبارت ت: وجود و ماهیت فقط در ذهن از یکدیگر جدا می‌شوند و در عالم خارج ما چیز جدایی به عنوان وجود و ماهیت مشاهده نمی‌کنیم.

۳/۲۱۴۴: چون یار در این شعر به معنای خداست و خدا هم جزء چیزهایی است که از هستی آن خبر داریم ولی از چیستی آن خبر نداریم. مسجد هم که مثل خیلی چیزهای دیگر از هستی و چیستی‌شان خبر داریم.

بررسی سایر گزینه‌ها

سیل، باده (۱) / یعقوب، مصر (۲) / دیوار و نردبان (۴) / اموری هستند که از چیستی و هستی‌شان خبر داریم.

۳/۲۱۳۷ واقعیت یک چیز یعنی وجود داشتن. (علی موجود است) یک قضیه دوجزئی است که نشان از واقعیت یک شیء دارد.

۴/۲۱۳۵: بررسی سایر گزینه‌ها

انسان و وجود دو مفهوم مختلف و متفاوت‌اند، نه دو موجود جداگانه که در گزینه (۱) دو کلمه (موجود) و (مفهوم) جابه‌جا شده است. (رد گزینه ۱) در گزینه (۲) آن‌ها دو جزء از یک چیز نیستند.

مفاهیم هستی و چیستی مثل کاغذ و رنگ کاغذ نیست. (رد گزینه ۳).

۳/۲۱۳۶: اصولاً لفظ انسان برای همین چیزی که (حیوان ناطق) است به کار می‌رود، همان‌طور که از واژه مثلث برای (شکل سه‌ضلعی) استفاده می‌شود.

۳/۲۱۳۷: بررسی عبارات

الف) فرق بین «ماهیت» و «وجود» پایه یکی از برهان‌های خدانشناسی ابن‌سیناست.

ب) ابن‌سینا راه فارابی را ادامه داد.

د) علت توجه خاص ابن‌سینا بود که این بحث به عنوان (مغایرت وجود و ماهیت) نام گرفت.

۱/۲۱۳۸: معرفت‌شناسی خود جزئی از وجودشناسی است (رد الف)

وجود = وجه مشترک و ماهیت = وجه اختصاصی (رد پ)

انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند دو جنبه می‌یابد. (رد ت)

۴/۲۱۳۹: ابن‌سینا و ابن‌رشد باعث آشنایی فلاسفه غرب با فلسفه ارسطو شدند.

۲/۲۱۳۰: معرفت‌شناسی درباره حقیقت علم صحبت می‌کند

۳/۲۱۳۱: مبحث «حرکت و سکون» از مباحث علم فیزیک است.

۴/۲۱۳۲: بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه‌های ۱ و ۲ در کتاب مطرح نشده است و گزینه (۳) اولاً از قید اشتباه و ثانیاً از علتی غیر از علت ذکر شده در کتاب استفاده کرده است.

۳/۲۱۳۳: بررسی سایر گزینه‌ها

۱) به هستی یا وجود اشاره می‌کند.

۲) در برخورد با پدیده‌های جهان ابتدا به هستی و سپس به چیستی اشاره می‌کنیم.

۴) باید جای ماهیت و وجود عوض شود.

۲/۲۱۳۴: بررسی سایر گزینه‌ها

۱) با هم ترکیب نمی‌شوند.

۳) دو مفهوم ذهنی جداگانه هستند.

۴) تفاوت فقط در ذهن است.

۱/۲۱۳۵: بررسی سایر گزینه‌ها

حمل وجود به این ماهیت‌ها جزوی از تعریف قرار نمی‌گیرد (گزینه ۲) مشکل در قید «برخی» است و باید به هر ماهیت تغییر پیدا کند (گزینه ۳) این براهین می‌تواند دلایل حسی و تجربی یا عقلی محض باشد (گزینه ۴)

۳/۲۱۳۶: شیوه‌کننده، جزء ویژگی‌های ذاتی اسب است پس حمل آن بر اسب

نیاز به دلیل ندارد.

۳/۲۱۳۷: بررسی سایر گزینه‌ها

۱) تفاوت در گستردگی دارند.

نکته اموری که از هستی و چیستی آن‌ها خبر داریم مانند در، دیوار، اسب، انسان، خانه، مسجد و همه چیزهایی که از چگونگی و وجودشان خبر داریم. اموری که از چیستی نه ولی از هستی‌شان با خبریم مانند خدا و تمام موجودات فراطبیعی که از هستی آن‌ها بر طبق آیات و روایات خبر داریم ولی از چیستی آن‌ها خبر نداریم. اموری که از چیستی آن‌ها با خبریم ولی از هستی‌شان خبر و حتی در علوم هم کاربرد دارند مانند نظریه کوانتوم، نظریه نسبیت، اعداد و ارقام، فرمول‌های علوم مختلف.

۲/۲۱۵۴ رابطه ضروری رابطه‌ای است که عقل نمی‌تواند خلاف آن را بپذیرد. مثل عدد چهار زوج است. انسان حیوان است. مثلث شکل است. خداوند بی‌شریک است. اما چون سؤال قسمت دوم را نادرست خواسته است، گزینه (۲) صحیح می‌باشد.

۱/۲۱۵۵ رابطه امکانی رابطه‌ای است که می‌تواند نقض آن وجود داشته باشد و عقل حتماً ناگزیر از قبول آن نیست مثل دیوار خانه ما سفید است که می‌تواند قرمز یا رنگ‌های دیگر باشد اما خداوند شریک ندارد رابطه‌ای وجوبی می‌باشد و خلاف آن غلط است.

۳/۲۱۵۶ در رابطه امتناعی، برقراری رابطه بین موضوع و محمول غیرممکن است و عقل آن را نمی‌پذیرد؛ مثل رابطه مثلثی که دایره است. در این مثال مثلث نمی‌تواند دایره باشد بلکه مثلث شکل سه‌ضلعی است. اما چون صورت سؤال، مثال غلطی را در قسمت دوم می‌خواهد، گزینه (۳) پاسخ مدنظر است.

۳/۲۱۵۷ به رابطه‌ای که خلاف آن غیرممکن است رابطه وجوبی می‌گویند. قرمز رنگ است و خداوند شریک‌الباری نیست مثال‌هایی درست برای این اصل هستند. رابطه‌ای که هم قبول آن ایرادی ندارد و هم خلاف آن، رابطه امکانی است مثل دیوار خانه پدر بزرگ سفید نیست و مثلث، متساوی‌الاضلاع است و به رابطه‌ای که ایجاد رابطه میان موضوع و محمول غلط است امتناعی می‌گویند مثل عدد نه زوج است.

۴/۲۱۵۸ تمام پدیده‌هایی که ممکن‌الوجودند در حالت تساوی وجود و عدم قرار دارند که با ورود منبع خالق از حالت تعادل خارج می‌شوند و واجب‌الوجود می‌شوند. پس پدیده‌ها ابتدا واجب‌الوجود می‌شوند بعداً به وجود می‌آیند.

نکته امکان دارد، علت یک پدیده‌ای خودش وابسته به علت دیگری باشد ولی در نهایت باید به یک علت بی‌نیاز ختم شود. (رد گزینۀ ۳)

بررسی سایر گزینه‌ها

هر رابطه‌ای مثل رابطه انسان و حیوان نیست. (رد گزینۀ ۱)
وقتی رابطه‌ای به سرچشمه ختم می‌شود دیگر ممکن‌الوجود نیست، بلکه واجب می‌شود. (رد گزینۀ ۲)

ممکن است در رابطه‌ای علت آخرین مرحله باشد. (رد گزینۀ ۳)

۲/۲۱۵۹ انسان ممکن‌الوجود است و اگر منبعی دارا باشد که واجب‌الوجود بالذات باشد می‌تواند به واجب‌الوجود بالغیر تبدیل شود و واجب‌الوجود شود و موجود شود.

۳/۲۱۶۰ خداوند وجود دارد حتماً رابطه‌ای ایجابی می‌باشد تمام واقعیت‌های طبیعت مثل خاک - درخت - مداد - کوه - دریا و ... امکانی‌اند و مربع نمی‌تواند رنگ باشد، زیرا شکل است پس رابطه امتناعی می‌باشد.

۱/۲۱۶۱ قضایای دوجزئی مثل خدا است، درباره واقعیت و وجود که بحث اصلی فلسفه مابعدالطبیعه است بحث می‌کند (رد گزینۀ ۳ و ۴) و رابطه‌ای که عقل ناچار از قبول است وجوبی و ناچار از رد است امتناعی نام دارد.

۴/۲۱۶۲ رابطه‌ای میان واجب‌الوجود بالذات و ممکن‌الوجود بالغیر نیست زیرا اصلاً ممکن‌الوجود بالغیر وجود ندارد.

۱/۲۱۶۳ علت مغایرت وجود و ماهیت این است که ما هر وقت اراده کنیم می‌توانیم ماهیتی را به وجودی حمل کنیم یا از آن سلب کنیم. (رد گزینۀ ۲ و ۳). هم‌چنین رابطه سیمرغ با محمول آن، امکانی می‌باشد.

نکته اموری که از هستی و چیستی آن‌ها خبر داریم مانند در، دیوار، اسب، انسان، خانه، مسجد و همه چیزهایی که از چگونگی و وجودشان خبر داریم. اموری که از چیستی نه ولی از هستی‌شان با خبریم مانند خدا و تمام موجودات فراطبیعی که از هستی آن‌ها بر طبق آیات و روایات خبر داریم ولی از چیستی آن‌ها خبر نداریم.

اموری که از چیستی آن‌ها با خبریم ولی از هستی‌شان خبر و حتی در علوم هم کاربرد دارند مانند نظریه کوانتوم، نظریه نسبیت، اعداد و ارقام، فرمول‌های علوم مختلف.

۴/۲۱۶۵ با توجه به آشنایی توماس با فلسفه ابن‌سینا، نظر ابن‌سینا را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوانی شد.

بررسی سایر گزینه‌ها

فهم و درک یک جمله در ذهن ما اتفاق می‌افتد زیرا در عالم خارج ما نمی‌توانیم «چیستی» و «هستی» یک موجود را جدا کنیم (۲). ما واقعیت شیر را در ذهن جدا می‌کنیم نه خود شیر را (چیستی) (۳). هستی به ماهیت حمل می‌شود. (۴)

۳/۲۱۶۷ اسناد هستی به یک مورد در حالت قضیه‌ای دو جزئی است:

۱ موضوع (ماهیت) **۲** محمول (هستی)

۳/۲۱۶۸ توصیف ویژگی‌های یک مفهوم، اشاره به ماهیت آن مفهوم دارد.
۱/۲۱۶۹ اگر مفهوم وجود عین مفهوم ماهیت باشد، دیگر به اقامه دلیلی برای ماهیت نیاز نبود و صرف تصور کردن هر ماهیتی برای اثبات وجود داشتن آن کافی بود. شکل سه ضلعی بودن، جزء ویژگی‌های ذاتی مثلث است و حمل آن بر مثلث، نیاز به دلیل ندارد.

۴/۲۱۷۰ سه زاویه بودن برای مثلث حمل ضروری نیست، دو مفهوم جداگانه‌اند نه دو امر جداگانه.

۲ دو مفهوم جداگانه‌اند نه دو امر جداگانه.
۳ موجود برای شیر محمول و نیازمند اقامه دلیل است و دو مفهوم مختلف‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها

(ب) حمل وجود بر هر چیستی نیازمند اقامه دلیل است.
۴/۲۱۸۱ (ب) حمل وجود بر هر چیستی نیازمند اقامه دلیل است.

۳/۲۱۸۲ **بررسی سایر گزینه‌ها**

(۱) مفهوم وجود را نمی‌توان بدون دلیل بر ماهیات حمل کرد بلکه باید برای حمل مفهوم وجود بر ماهیات، حتماً دلیلی وجود داشته باشد.

(۲) مفهوم وجود و ماهیت در ذهن ایجاد می‌شود و نمی‌توان در عالم خارج، چیزهایی را در نظر گرفت که وجود دارند ولی ماهیت ندارند.

(۴) سلب وجود از ماهیت، فقط در ذهن امکان‌پذیر است، چون مغایرت مفهوم وجود از ماهیت، یک امر ذهنی است.

۴/۲۱۸۳ در عبارت «پلاتین فلز است» فلز بودن همان ذات و حقیقت تشکیل‌دهنده پلاتین است که بر آن حمل شده است، یعنی ذات پلاتین همان فلز است و این دو مفهوم از هم جدا نمی‌شوند.

بنابراین حمل «فلز» بر پلاتین، حمل چیستی و ذاتیات «پلاتین» بر خودش است و به دلیل، نیاز ندارد یعنی نمی‌توان پرسید که چه عاملی باعث شد که «پلاتین»، فلز شد؟!